

UVODNA RIJEČ

Kako su jaja postala luksuz

Piše: Jasna A. Petrović

Zašto su jaja u posljednjih godinu dana enormno poskupjela u bivšim socijalističkim zemljama, na čelu s Češkom (+85%), Mađarskom (+80%), Slovačkom (+79%), Bugarskom (+72,4%) i, gle, Hrvatskom (+62,6%)? Jaja su u EU najmanje poskupjela u Njemačkoj i Luxembourgu (+18%), a u zemljama koje nisu članice EU još manje – u Švicarskoj (+10,1%), te Norveškoj (+8,6%). Otkuda tolike razlike, i čemu u Hrvatskoj i povijesnoj „okolici“ toliko drastični skok cijena?

Naći deset jaja za manje od dva eura postalo je nemoguće, a ono što najviše zbunjuje je veliki nerazmjer u cijeni u trgovačkim lancima, gdje su jaja bitno jeftinija nego kod proizvođača. I ono što je važno naglasiti jest da smo 93 posto samodostatni u proizvodnji jaja, lani smo ih uputili u prodaju oko 750 milijuna komada.

Fenomen jaja traje dalje, a znalci tvrde kako je to uvjetovano ptičjom gripom, barem većim dijelom. Drugi i tu vide otisak rasta cijena energenata. No, što god bilo, žrtve su prije svega starije osobe koje su zbog minimalnih mirovina izgubile kupovnu moć. Da, Uskrs će biti tužan, samo ćemo se sjećati šarenih košarica, pinci, domaćih majoneza, orehnjača i krafni.

Od kada koke nesu zlatna jaja, jaja se sve više švercaju i preko granica. Crno tržište jaja ima boju zlata. Sve je više šaljivih memova na kojima se jaja u frižiderima drže u kutijama s lokotima i ključem, a od „domaćih“ ljubimaca, manja je opasnost da vam ukradu rijetkog psa s pedigreeom, nego štrkljastu kokicu. I sve je više korisnih savjeta na društvenim mrežama kako i gdje nabaviti dehidrirana ili zamrznuta jaja, mada to ne bismo preporučili našim penzićima, jer će završiti sa salmonelom.

I podsjetimo zašto je jaje simbol Uskrsa. To je neizostavni dio košarice koja se na Veliku subotu nosi na blagoslov u crkvu i prvo je jelo koje se blaguje. Jaje je simbol početka, rađanja života, plodnosti, obilja i proljeća, a još su stari Egipćani međusobno se darivali jajima.

I boje imaju svoje poruke, pa tako crveno obojeno jaje simbolizira Kristovu muku, plava istinu, zelena plodnost, bijela nevinost. I ako nemate namjeru odustati od uskršnjih običaja, kupite nekoliko jaja od stiropora i obojite ih, ili plastična, drvena, sva su ona danas jeftinija od pravih jaja. Jedino se nemojte zabuniti i probati ih zagristi. Ode gebis. Dobar inflacijski tek. Bez kalorija. I zaboravite na onu narodnu: „Svako jutro jedno jaje organizmu snagu daje“.

KOGA BRIGA ZA NAJSIROMAŠNIJE?
Nisi čovjek bez IBAN-a

PROMAŠENE REFORME

Socijalno ugroženi više ne vjeruju državi

UMIROVLJENIČKE UDRUGE
Jadrankine krizne mjere ukinute!

OLIVERA KAPETANOVIĆ,

KOORDINATORICA
UDRUGE VOLONTERA
PALIJATIVNE SKRBI
„LA VERNA“

Nemojte se
bojati smrti

SRETAN VAM DAN
OBESPRAVLJENIH ŽENA
Koliko košta dijete?

PRIČAONICA
Vau i mijau za sreću

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

Zakinuti 13 dugih godina

Prošlo je već pola godine, točnije bilo je to 6. rujna 2022., kad su na sastanku premijera i nekoliko ministara s predstavnicima sindikata, poslodavaca i umirovljenika, Sindikat umirovljenika Hrvatske i Matica umirovljenika Hrvatske zatražili da se što hitnije ukinu stare krizne mjere bivše premijerke Jadranke Kosor, a što je premijer prihvatio s odobravanjem.

U međuvremenu je ministar Marin Piletić započeo proces ukidanja propisa kojim se zakidalo za do 10 posto umirovljene branitelje i neke druge umirovljenike prema posebnim propisima, ali nije pokrenuto ukidanje dodatnog zdravstvenog doprinosa na mirovinu, a što je obveza Ministarstva financija kroz izmjene Zakona o doprinosima. Zbog toga su SUH i MUH 13. veljače 2023. godine ministru financija Ivanu Primorcu poslali Ponovljenu inicijativu za ukidanje te krizne mjere.

Umirovljeničke udruge u inicijativi su podsjetili da je 2009. na snagu stupila izmjena Zakona o doprinosima, kojom je uveden dodatni doprinos za zdravstvo u iznosu od jedan i tri posto mirovine, s time da viši iznos plaćaju umirovljenici s mirovinom iznad prosječne neto plaće u prvih osam mjeseci prethodne godine. Obvezu podmirjenja doprinosa u iznosu od jedan posto za mirovine branitelja te mirovine niže od prosječne plaće preuzela je država.

Takav je doprinos obračunat na mirovine za prosinac 2022., s isplatom u siječnju 2023., za 1.025.818 korisnika mirovina, a doprinos od tri posto skinut je s mirovina 32.966 korisnika mirovina. Kažnjavanje umirovljenika koji su tijekom svog poduljeg radnog staža i visokih plaća izdvojili visoke doprinose i za zdravstveno i za mirovinsko osiguranje, doista je neprimjereno i diskriminatorno, a donekle se moglo prihvatiti kao kratkotrajna mjera za vrijeme krize nakon 2008. godine. Međutim, neshvatljivo je i to da se obračunava na cijeli iznos mirovine (kao da je riječ o dobiti), a ne samo na manji dio koji prelazi propisani cenzus.

Umirovljeničke udruge su u više navrata tražile da se doprinos obračunava na razliku visine prosječne neto plaće u prvih osam mjeseci prethodne godine umjesto na cijelu mirovinu, a o čemu su kao nelogičnom rješenju krajem 2019. godine upozorili i premijera Plenkovića u prigodi pregovora za povećanje cenzusa za dopunsko zdravstveno osiguranje.

Zbog toga SUH i MUH i dalje drže kako treba ukinuti takav dodatni doprinos od jedan i tri posto, jer tako nešto ne prakticiraju druge europske zemlje, a do konačnog ukidanja oba iznosa doprinosa, kako bi se rasteretilo umirovljenike i javni proračun, ponavljaju zahtjev za novi način izračuna dodatnog zdravstvenog doprinosa samo na razliku iznad cenzusa od neto plaće, pa su stoga ponovno apelirale na Vladu Republike Hrvatske da pokaže socijalnu pravednost i uvaži zahtjeve umirovljeničkih udruga, kako im je i bilo najavljeno.

„Ustrajemo u našim zahtjevima osobito u ovim kriznim vremenima kada je umirovljenicima svaki euro nužan, jer umirovljenici kao osobe starije životne dobi imaju i pojačane potrebe i troškove (hrana, lijekovi, potrepštine itd.) osobito u uvjetima ubrzane inflacije“, piše u inicijativi.

ZAKONSKO USKLAĐIVANJE

Mirovine rastu 5,37 posto

Upravno vijeće HZMO-a na svojoj sjednici održanoj 3. ožujka 2023. godine donijelo je odluku prema kojoj će mirovine redovitim zakonskim usklađivanjem rasti za 5,37 posto. Naime, u drugom polugodištu 2022. godine cijene su u odnosu na prethodno razdoblje rasle za 6,6 posto, a bruto plaće za 2,5 posto, te je primjenom formule 70-30 izračunata i nova aktualna vrijednost mirovine (AVM), koja je za navedenih 5,37 posto veća, te je sa 77,65 kuna (10,31 euro) porasla na 81,82 kune (10,86 eura).

Povećanjem AVM automatski se povisuje i limit za isplatu kod korisnika mirovina koji uz svoju koriste i dio obiteljske mirovine preminulog partnera. Naime, zbroj osobne i partnerove mirovine zakon-

ski je limitiran na 80 AVM, te je ovim usklađivanjem porastao sa 824,47 eura (6.212 kuna) na 868,75 eura (6.545,59 kuna). Primjerice, ako je osoba imala 800 eura vlastitu mirovinu te je imala pravo npr. na 100 eura od preminulog partnera, neće dobiti tih 100 eura, već 68,75 eura.

Od 1. siječnja izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju povećane su najniže mirovine za 3 posto, što znači da će najniža mirovina za jednu godinu staža po novom iznositi 84,31 kunu (11,19 eura). Tako će puna najniža starosna mirovina za 15 godina staža iznositi 1.264,65 kuna (167,85 eura).

Umirovljenici će ova povećanja osjetiti na svom novčaniku u travnju, kada će im biti isplaćene mirovine za ožujak, kao i zaostaci za siječanj i veljaču.

Jadranske krizne mjere ukinute!

Lijepo je doživjeti da premijer održi riječ. Naime, još 6. rujna 2022. je na tripartitnom nacionalnom sastanku predsjednica Sindikata umirovljenika Hrvatske Jasna A. Petrović pokrenula inicijativu za ukidanje preostale dvije krizne mjere Jadranske Kosor, uvedene još prije 13 godina. Plenković je izrazio čuđenje da to još uvijek postoji u zakonima i primjeni, te je obećao da će se obje mjere proučiti i ukinuti. Ministar Marin Piletić je organizirao potrebno za ukidanje nameta za branitelje i još neke kategorije umirovljenika prema posebnim propisima, kojima se oduzimalo do deset posto od mirovine kad bi porasla na više od 3.500 kuna. Sada će se u dva navrata, 1. srpnja ove godine i 1. siječnja 2024. ukinuti taj Jadranski krizni porez.

Ministar Primorac prihvatio argumente

Međutim, novi ministar financija Marko Primorac nije ništa poduzimao u vezi ukidanja dodatnog zdravstvenog doprinosa od 1 i 3 posto, te su umirovljeničke udruge, uputile otvoreno pismo premijeru, a nakon toga u siječnju i otvoreno pismo ministru Primorcu. I, eto, konačno je Vlada prihvatila izmjenu Zakona o doprinosima, što će pogodovati javnim financijama jer više neće morati plaćati jedan posto na

mirovine iz proračuna u zdravstvenu riznicu, ali i za 32.000 umirovljenika koji su sami bili obveznici plaćanja čak tri posto dodatnog zdravstvenog doprinosa na cijelu bruto mirovinu.

Zatim, u travnju slijedi usklađivanje mirovina za 5,37 posto, a već u svibnju se očekuje već peti jednokratni dodatak umirovljenicima s mirovinama nižima od 609,75 eura, u četiri razreda kao i do sada. Sindikat umirovljenika Hrvatske drži da jednokratne socijalne potpore, koliko su korisne za najsiromašnije, dovode u pitanje karakter mirovina kao zarađenog novca vlastitim radom. Također, ocjena je kako su zanemareni u ovom davanju samci, kojih je čak 55,4 posto živi ispod nacionalne linije siromaštva. Tako je prigodom četvrtje jednokratne isplate bračni par, svaki sa po 4.350 kuna mirovina, odnosno ukupno 1.155 eura, po ovom modelu smatran socijalno potrebitima, te su podebljali primanja za 153 eura, dok samac/samica s mirovinom od 4.361 kune, nije dobio ništa, ni tih 400 jednokratnih kuna.

Srednja klasa penzića tone u socijalu

Ostaje otvoreno i pitanje kako doista pomoći srednjoj klasi umirovljenika, onima s mirovinama višima od 600 eura, a koji su

te svoje mirovine doista zaradili, što bi se moglo postići s uvođenjem dvije dodatne mjere – povećanjem osobnog neoporezivog odbitka sa sadašnjih 4.000 kuna odnosno 531 eura na najmanje 665 eura. Time bi se pomoglo i kategoriji umirovljenika koji su sada bili zanemareni, jer su „nedovoljno siromašni“. Drugo je važno pitanje promijeniti model usklađivanja mirovina na način da onima s mirovinama do 300 eura budu indeksirane za 120 posto rasta povoljnijeg indeksa, sada vjerojatno onoga prema rastu cijena. Onima s mirovinama od 300 do 600 eura, usklađivanje bi moglo ići po stopi od 110 posto povoljnijeg indeksa, a onima sa više od 600 eura mirovina – za 100 posto povoljnijeg indeksa. Vlada još uvijek izbjegava ozbiljan razgovor o novoj formuli usklađivanja, ali s obzirom na porast siromaštva starijih osoba na 32,8 posto u populaciji 65+, morat će ozbiljno promisliti o najboljim rješenjima za jačanje adekvatnosti mirovina.

I još nešto, umirovljenici će izmjenama Zakona o PDV-u, kojima će se zadržati najniža stopa PDV-a od 5 posto na isporuke prirodnog plina i grijanja iz toplinskih stanica, za naknade za isporuku ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječki, imati osigurano jeftinije grijanje i opskrbu energentima, a planira se kontrolom cijena nastojati obuzdati inflaciju.

TKO ĆE DOBITI USKRSNICE?

Nažalost, neće ih dobiti svi potrebiti

Uskrsnice se isplaćuju negdje u bonovima, negdje u gotovini na ruke, putem Fine ili gradskih blagajni. A negdje nikako. Broj gradova i općina koji isplaćuju uskrsnice sve je veći, a mnogi od njih, uz umirovljenike, u tu skupinu počinju uključivati nezaposlene, korisnike osobnih invalidnina, a pojedini i kategoriju hrvatskih branitelja.

No, velike su razlike između visine uskrsnica – od 20 pa do čak 110 eura, koliko će neki umirovljenici dobiti u Velikoj Gorici, ovisno o visini mirovine. Nažalost, neće baš svi umirovljenici dobiti uskrsnice, jer gotovo sve općine i gradovi limitiraju visinu mirovine za koju se ona isplaćuje. Taj limit najveći je u Sisku – tu će svi umirovljenici čija je mirovina do 700 eura dobiti uskrsnicu od 30 eura. Po 40 eura u Sisku će dobiti umirovljenici s mirovinom do 300 eura.

Grad Zagreb je lani razveselio 6.667 zagrebačkih umirovljenika s mirovinama do 1.700 kuna, te je svaki dobio po 200 kuna. Ovogodišnji se iznosi još ne znaju, a u postotku riječ je o premalom broju umirovljenika. Osijek isto nije objavio detalje, no ove godine u proračunu je predvidio 400.000 eura za uskrsnice i božićnice. Uskrsnice su lani iznosile od 100 do 400 kuna, a primilo ih je oko 10.000 osječkih umirovljenika.

Ove godine su, među ostalima, isplate najavili Koprivnica i Lepoglava – po 30 eura, Sveta Nedjelja po 35 eura, Kastav će za uskrsnicu isplatiti 50 eura svima, Ozalj od 50 do 70 eura, Samobor od 30 do 70 eura... Makarska će podijeliti po 40 eura svima s

mirovinom do 465 eura, a Velika Gorica isplatit će ove godine uskrsnicu od 40 pa do spomenutih 110 eura, koje će primiti umirovljenici koji imaju mirovinu do 132,72 eura. Vjerojatno najveće uskrsnice dijeli Opatija, ako se uzme u obzir prosječna isplata. Naime, Opatija svake godine isplaćuje i uskrsnicu i božićnicu u godišnjem iznosu od ukupno 140 do 200 eura po umirovljeniku. Mnogi smatraju da bi uskrsnice i božićnice trebalo regulirati na nacionalnoj razini i to u istim iznosima, dok je mišljenje umirovljeničkih udruga da se dodatak za dostojanstven blagdanski obrok treba financirati iz lokalnih prireza.

O programima, a ne izborima

Na adresu Sindikata umirovljenika Hrvatske početkom veljače stigao je upit od predsjednika Stranke umirovljenika Lazara Grujića, hoće li SUH sudjelovati na javnoj tribini koju će organizirati zajedno s predsjednikom BUZ-a Milivoj Špika, a na kojoj će sudjelovati i saborski zastupnik Silvano Hrelja koji je tada još samo službeno bio član Hrvatske stranke umirovljenika (HSU) te predstavnik/ca Matice umirovljenika. Stigao je odgovor da će SUH poslati svog predstavnika, koji će podržati programske zahtjeve stranaka, uz ogradu da SUH kao nepolitička udruga neće pružiti političku potporu nijednoj stranci.

Nesuglasice ostaviti postrani

Tako je u Hrvatskom novinarskom domu 21. veljače 2023. na javnoj tribini sudjelovao glavni tajnik SUH-a Igor Knežević koji je od vodstva Matice umirovljenika zamoljen da nastupi i u njihovo ime, s obzirom da je MUH-ov predstavnik bio spriječen. Knežević je kazao kako su i SUH i MUH nestranačke, nepolitičke udruge, no to ne znači da neće podržati političke programe stranaka koje žele dobro umirovljenicima.

Kazao je kako i eventualna osobna nesviđanja treba ostaviti postrani, te da će umirovljeničke udruge podržati programe bilo koje stranke ili pojedinca koji će rezultirati dobrobiti za umirovljenike, ali i da je logično da bi se programska suradnja mogla najlakše ostvariti s umirovljeničkim strankama.

Knežević je govorio i o nekim od važnijih uspjeha za koje su se umirovljeničke udruge same uspjele izboriti, poput uvođenja zakonske odredbe da svi umirovljeni od 1. siječnja 2019. mogu birati hoće li primati mirovinu samo iz prvog stupa ili iz oba, te je preko 71 posto odabralo povoljniji prvi stup. Bila je to uglavnom kratka prezentacija dijela ostvarenih i zacrtanih programa umirovljeničkih udruga.

Iako i organizatori tribine, Špika i Grujić, nisu prešli granicu te su govorili o programskoj suradnji s umirovljeničkim udrugama, u javnosti se stvorila kriva slika da se SUH politički aktivirao i da je dio neke udružene političke koalicije, a tome su pridonijele neke površne medijske objave, ali i samo shvaćanje javnosti kada ugledaju predstavnika umirovljeničkih udruga kako sjedi za istim stolom s političarima.

Samo da podsjetimo, politički govornici na tribini imalo su toplo-hladne odnose posljednjih godina s umirovljeničkim udrugama, ponekad s njihove strane je išlo i do granica vrijeđanja predstavnika/ca umirovljeničkih udruga, no umirovljeničke udruge nemaju problem ostaviti iza sebe osobna neslaganja te sjesti za isti stol s bilo kim tko želi dobro umirovljenicima, a kamoli ne sa svojim „prirodnim saveznicima“ u programskim zahtjevima, a to umirovljeničke političke stranke svakako jesu.

Drugi par rukava je što su umirovljeničke stranke i dalje brojne i razjedinjene, te je javna tribina kasnije iskorištena za unutarstranačke i međustranačke obračune kako bi se prikupili politički poeni kod umirovljeničke populacije.

DOBRA VIJEST ZA BROJNE UMIROVLJENIKE

Povišen cenzus za besplatno dopunsko

Hrvatski sabor izglasao je izmjene Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju kojim se osjetno podiže prihodovni cenzus za pravo na besplatno dopunsko zdravstveno osiguranje. Tako od 8. ožujka 2023. umjesto dosadašnjih 265,45 eura za člana obitelji cenzus iznosi 331,81 euro (2.500 kuna), a za samca je narastao sa 331,81 eura na 415,42 eura (3.129,98 kuna). Prema procjenama tim izmjenama bit će obuhvaćeno dodatnih 70.000 ljudi, a za što su u državnom proračunu osigurana sredstva u iznosu od 5,5

milijuna eura u 2023. te 5,9 milijuna eura u 2024. godini.

Vlada se početkom veljače pohvalila kako je u njezinom mandatu već ranije dvaput podizan cenzus, što je točno, prvi put to su učinili 2020. godine, na uporno inzistiranje umirovljeničkih udruga, kada je cenzus podignut prvi put nakon 16 godina, ali je uvedena i važna stavka o usklađivanju cenzusa kako se ne bi događalo da sa svakim usklađivanjem na tisuće umirovljenika ostane bez tog prava.

Nakon što se priklonio vladajućoj većini, Silvano Hrelja progurao je drugo

povećanje cenzusa koje se dogodilo krajem 2021. godine, a i ovo posljednje povećanje cenzusa pokrenuo je Hrelja, koji je Vladi uputio prijedlog, a ona ga uputila u daljnju proceduru, te je u hitnom postupku i izglasana potrebna izmjena Zakona o saboru.

Iako je Hrelja u odnosu na SUH često na potpuno suprotnim polovima u vezi nekih važnih pitanja za umirovljeničku populaciju, činjenica je da njegova „bliskost“ s vladajućima također povremeno daje pozitivne rezultate koji su u skladu i s programom rada i zahtjevima SUH-a.

Socijalno ugroženi više ne vjeruju državi

Nadica. M. (84) iz sela kraj Koprivnice je siromašna, mirovina joj iznosi manje od 200 eura. Svojedobno je jako zahladilo i Nadica je otišla u tamošnji Zavod za socijalni rad – Područni ured Koprivnica i odobrili su joj jednokratnu pomoć od 200 eura za kupnju dva metra drva, a unaprijed priznali i trošak piljenja od oko 10 eura po metru. I prošle je godine Nadica tražila pomoć u ogrjevu i u roku od 10 dana stigli su novci koje je dobila na kućnu adresu putem pošte i odmah naručila drva, te se ugodno grijala.

Ove godine je nakon dva tjedna opet hodočastila u Zavod i saznala da su oni svoje pozitivno mišljenje poslali odmah u Zagreb, u Središnji ured u Kumičićevoj, odakle će joj centralno izvršiti slanje jednokratne novčane naknade jednog dana. I tako je Nadica čekala mjesec i pol dana, dok konačno nije svanulo proljeće, a drva će, kad dođu, poslužiti za iduću zimu. Da je zima bila sibirski, Nadica bi i umrla od hladnoće.

Zborno protivljenje centralizaciji

Gospođe i gospodo, građani birokratske države Hrvatske, tako je kod nas izvršena reforma socijalne skrbi, kako drukčije nego - centralizacijom. Nazdravlje usporavanju zaštite socijalno potrebitih i ugroženih, a tu su poglavito djeca i stari. Ta je reforma sustava socijalne skrbi u Hrvatskoj isprovocirala niz kritičkih reakcija iz krila same struke, pa se teško prisjetiti do te mjere unisonog neslaganja stručnih i nevladinih aktera. Gotovo da nema pripadnika studija socijalnog rada, Udruge socijalnih radnika ili pripadajućih sindikata i umirovljeničkih udruga koji nisu podigli svoj glas. Nisu šutjele niti sve stručne komore u sustavu: socijalnih radnika, socijalnih pedagoga, psihologa, psihoterapeuta i edukacijskih terapeuta. Ozbiljne primjedbe i prijedloge kroz javno savjetovanje ispisao je i Sindikat umirovljenika Hrvatske, ali ništa od toga nije uvaženo.

Osnovna zamjerka je, s razlogom, radikalna centraliziranost sustava. Ukinula se pravna osobnost lokalnih centara socijalne skrbi, a upravljanje je uvedeno samo iz glavnoga grada. Svi su drugi lutke na koncu. Negativnom stajalištu se pridružila i Međunarodna federacija socijalnih radnika (IFSW), apelirajući na ondašnjeg ministra Josipa Aladrovića da poslušati struku u svojoj zemlji i da svakako odustane od

centralizacije. IFSW je tada ocijenio kako postojeći centri za socijalnu skrb imaju previše nadležnosti i korisnika usluga, a premalo kadra i sredstava za rad.

„Odozdo ili odozgo“?

„Taj poziv međunarodne federacije nije slučajna, jer je već napadno očito da Hrvatska ne uspijeva europeizirati svoju socijalnu politiku“, rekao je tada Gojko Bežovan, profesor socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu. „Europski standardi reforme bi podrazumijevali korake odozdo“, dodao je, „kroz međusobnu koordinaciju. Ovako pak imamo

ŠTO KAŽETE O OVOJ PRIČI:

Nepokretan, u kući bez grijanja i vode, leži posve sam. Nuždu obavlja u krevetu. Preživljava samo zahvaljujući pomoći mještana. Ne događa se to u nekoj divljini, pustoši, već na rubu metropole. Priča o 75-godišnjem Mijatu Čorluki, koji je pao i ostao nepokretan te ubrzo vraćen kući, gdje leži već gotovo mjesec dana

Nemam nikoga, da ja imam ikoga lako bi bilo, nemam nikoga.

neinformirane lokalne dionike sustava, isključene predstavnike akademske zajednice i organizacija civilnog društva, dok se Vlada RH postavlja kao samopozvana. To je, drugim riječima, reforma odozgo, a takav naopaki pristup je jamstvo za neuspjeh. Ako ključni dionici nemaju priliku za očitovanje o izazovima reforme, onda taj proces nije njihov, i neće biti pripravnici u njemu sudjelovati. Centralizacija i paternalizam države dovode u pitanje smisao čitavog koncepta socijalne skrbi.“

Tako se očekivalo da će biti, no tu tzv. reformu je umjesto neupućenog Aladrovića dovršio još neupućeniji novi ministar Marin Piletić, pa sad imamo totalnu zbruku u socijalnom sustavu, a kolo vode birokrati iz vrha „socijalnog ministarstva“.

Ovih danas je nova pobuna nastala

zbog „ispisivanja“ nekoliko stotina korisnika zajamčene minimalne naknade (narodski: stalne socijalne pomoći), jer je ministar Piletić dao uputu „terenu“ da svim korisnicima za daljnje primanje pomoći postavi uvjet upisivanja zabilježbe u zemljišnim knjigama nad jedinom nekretninom u kojoj žive. Onda to više nije socijalna pomoć, već socijalna pozajmica, zar ne? Pobunili su se mnogi i Piletić je obećao reformirati tek reformirani zakon tijekom ove 2023. godine. No panika se proširila, mnogi više ne vjeruju državi.

Stop političkom kadroviranju

Gdje smo danas? Pritužbe stižu sa svih strana. Na nagomilane probleme otprije, prije svega nedostatak stručnih radnika i kroničan manjak smještajnih kapaciteta za djecu i stare, sada su došli i značajni organizacijski problemi i ljudi na terenu su preplašeni jer se boje novih tragedija anonimnih staraca kojima ne uspijevaju pronaći smještaj kad su otpušteni iz bolnice i prepušteni gladi i samotnom umiranju.

Socijalni radnici iz Slavenskoga Broda uputili su najnovijem ministru otvoreno pismo u kojem ističu da je situacija neizdrživa i da je samo pitanje trenutka kada će se na njihovu području - zbog novih zakonskih rješenja, političkog kadroviranja, nestručne organizacije posla i manjka ljudi - ponoviti slučaj male Nikoll ili oca ubojice s Paga, a slična

pisma stižu sa svih strana zemlje. Nitko nije uvažio više od 1.800 primjedbi na nacrt neuspjelog zakona. Sada se javljaju stručnjaci mladeži HDZ-a koji odrađuju funkcije izvršnih tajnika u resornom ministarstvu poput Margarete Mađerić koja nema pojma o socijalnoj skrbi, a završila je za prvostupnicu na nekoj privatnoj poslovnoj školi. Državna tajnica negira kako je sustav pred raspadom, u zbornom pjevanju s ostalim birokratima. Nitko ju ni ne uzima za ozbiljno.

No, uskoro će izbori, pa reforma reformiranog Zakona o socijalnoj skrbi, pa cinizam vlasti nikada ne treba podcjenjivati. Reforma promašene reforme slijedi. Ugroženi će do tada čekati. Bijednici su na odgodi.

Jasna A. Petrović

OLIVERA KAPETANOVIĆ, KOORDINATORICA UDRUGE VOLONTERA PALIJATIVNE SKRBI „LA VERNA“ Nemojte se bojati smrti

„Palijativni odjel ili palijativni krevet se ne zove tako zato što na njemu leži palijativni pacijent nego zato što ta osoba treba dobiti palijativnu skrb. To nas dovodi do problema slabe educiranosti iz područja specijalističke palijativne skrbi, nedostatka dobre organizacije i planiranja, prepoznavanja onoga što takvim osobama i njihovim obiteljima treba, prihvaćanja da je to u redu i da njima (i svima nama) to trebamo pružiti i organizirati tako da im olakšamo. Tu postoji ogroman prostor za napredak koji očekujemo da će se dogoditi i koji će nova strategija razvoja palijativne skrbi, nadamo se, prepoznati i potaknuti“

➤ **La Verna je udruga čijim radom koordinirate, a postoji još od početka 2017. godine. Specifičnost je vaše udruge u tome što ste s radom započeli još 2009. godine u okrilju Franjevačkog svjetovnog reda u Zagrebu. Koliko ste do danas „narasli“, gdje sve djelujete?**

Koordiniram volonterima koji posjećuju palijativne bolesnike te vodim savjetovalište sa službom za podršku u žalovanju. Udrugom rukovodi Predsjedništvo u sastavu - Dragica Kipson, Kistina Jadrijević Cvrlje te predsjednica Blaženka Erer Matić. Zahvaljujući našem timskom radu i timskoj odluci osnovali smo udrugu 2017. godine. Korisnicima podršku pružamo na području grada Zagreba, ali ako možemo pomoći, ne odbijamo niti korisnike iz zagrebačkog prstena. Savjetodavno telefonski pomažemo svima, neovisno gdje žive. Edukaciju volontera tijekom pandemije provodili smo on-line te su sudionici bili iz cijele Hrvatske.

Također, u području zagovaranja palijativne skrbi djelujemo na razini cijele Hrvatske. Najnoviji projekt kojeg je udruga Volonteri u palijativnoj skrbi La Verna nositelj je projekt „Za inkluzivne zdravstvene politike“, financiran iz Programa Fonda za aktivno građanstvo u Hrvatskoj s ciljem okupljanja dionika koji pružaju pali-

jativnu skrb, njihovog jačanja te zagovaranja razvoja palijativne skrbi.

➤ **Pomažete korisnicima držeći se vlastitog slogana vratiti dostojanstvo u nemoći boli?**

Svaki čovjek ima svoje dostojanstvo bez obzira u kakvim okolnostima se našao. Toga čovjek može biti posebno svjestan na samrti ili uz postelju onoga koji je na samrti. Smatramo to važnim i tome želimo doprinijeti i biti dio toga.

➤ **Koliko korisnika prima vašu pomoć?**

Godišnje podršku pružimo za 200-tinjak osoba, što umirućih, što članova njihovih obitelji i osoba u žalovanju. Naša pomoć uključuje prvo savjetovanje - što sve uopće mogu učiniti za svog člana obitelji koji umire, gdje i na koji način mogu dobiti pomoć, mi ih povezujemo sa službama s kojima mi surađujemo. Od velike važnosti su nam mobilni palijativni timovi i koordinatori palijativne skrbi kao i svi drugi profesionalci koji imaju utjecaja na kvalitetu života osoba u potrebi za palijativnom skrbi. Pomoć i podršku pružamo odlazeći u kućne posjete i u našem savjetovalištu i službi za podršku u žalovanju. Razgovaramo o praktičnim situacijama, ali još više o odnosima i emocijama.

Uključujemo volontere u skrb kod obitelji koje izraze takvu potrebu i želju. Volonter tu obitelj posjećuje jednom tjedno i boravi uz bolesnika, pomaže kao što bi to neki dobar susjed učinio. Pomažemo i posudbom ortopedskih pomagala. Kad je čovjek teže pokretan ili nepokretan, bolesnički krevet, antidekubitalni madrac, mogu činiti veliku razliku u kvaliteti njegova života, ali i u kvaliteti života onih koji o njemu brinu.

Palijativa je multisektorska!

➤ **Koliko volontera pruža pomoć?**
Od 2009. godine do danas kod nas je volontiralo više od 100 volontera. Ovog časa aktivno ih je 39. To su jako dobro educirani volonteri i volontiraju dugoročno. To znači da u kontinuitetu volontiraju minimalno šest mjeseci, a njih 13 volontira više od 10 godina.

➤ **Što je bio glavni razlog vašeg usmjerenja upravo na palijativnu**

skrb, koja se u Hrvatskoj vrlo sporo razvija, i to ponajviše kao dio zdravstvenog sustava. Smatrate li da je ta usmjerenost samo na zdravstvo pogrešna, jer bi pristup trebao biti multisektorski?

U vrijeme kada se, 2009. godine, krenulo u Franjevačkom svjetovnom redu s promišljanjem na koji način pridonijeti i djelovati u svijetu, nekoliko aktivnih članica bilo je upoznato sa stanjem palijativne skrbi u Hrvatskoj. Također, procijenile su da imaju kapaciteta te da je upravo volontiranje u palijativnoj skrbi ono čime one mogu doprinijeti. Palijativna skrb definitivno jest multisektorska. Ona je i interdisciplinarna i što je više takva, to je kvalitetnija i to su više oni koji trebaju palijativnu skrb zadovoljniji.

Tek jedan hospicij u cijeloj Hrvatskoj

➤ **Čini se da je Hrvatska po pitanju palijativne skrbi ostala na razini 1994. kada je prof.dr.sc. Anica Jušić sa suradnicima osnovala Hrvatsko društvo za palijativnu skrb/hospicij. No, hospicij danas postoji samo u Rijeci, i jedan neotvoreni u Puli, dok u većini europskih zemalja hospiciji postoje u svakom gradu. Kako to komentirate? Palijativna skrb uvedena je u Zakon o zdravstvenoj zaštiti 2003. godine, a Hrvatska deklaracija o palijativnoj skrbi objavljena je 2008. godine. Gdje smo danas?**

U odnosu na 1994. godinu učinjen je napredak. U sustavu postoje koordinatori palijativne skrbi, medicinske sestre, koje su predviđene u svakoj županiji kao i mobilni timovi koje čine liječnici i medicinske sestre. Također, postoje u nekim bolnicama posebni odjeli palijativne skrbi. Postoje i već spomenute palijativne postelje/kreveti predviđeni za akutno zbrinjavanje.

Do teškoća dolazi kada sadržaj skrbi ne opravdava naziv. Palijativni odjel ili palijativni krevet se ne zove tako zato što na njemu leži palijativni pacijent nego zato što ta osoba treba dobiti palijativnu skrb. To nas dovodi do problema slabe educiranosti iz područja specijalističke palijativne skrbi, nedostatka dobre organizacije i planiranja, prepoznavanja onoga što takvim osobama i

njihovim obiteljima treba, prihvaćanja da je to u redu i da njima (i svima nama) to trebamo pružiti i organizirati tako da im olakšamo. Tu postoji ogroman prostor za napredak koji očekujemo da će se dogoditi i koji će nova strategija razvoja palijativne skrbi, nadamo se, prepoznati i potaknuti.

Hospicij kao jedinica skrbi o onima koji trebaju palijativnu skrb poželjno je mjesto skrbi mnogima, kako za akutno zbrinjavanje simptoma, tako i za povremeni odmor od skrbi za obiteljske negovatelje, za zbrinjavanje osoba koje zbog obiteljskih okolnosti (maloljetne djece, težine simptoma i sl.) biraju ipak umrijeti izvan vlastitog doma. Mjesto je to na kojem se obitelji kao cjelini može lakše i primjerenije pružiti psihosocijalni dio podrške nego li u bolnici, a ponekad čak nego li u kući bolesnika. Mjesto je to u kojem volonteri mogu dati svoj puni doprinos. Nažalost, u pravu ste, to je apsolutno nerazvijeno područje skrbi.

Planirajte svoj odlazak

➤ Postoji procjena kako u Hrvatskoj postoji potreba za palijativnom skrbi za 46.000 osoba. Nije li, s obzirom na čak 23 posto stanovništva u dobi iznad 65 godina, od kojih su brojni siromašni samci, riječ o suženom uvidu?

Četvrtina naših volontera osobe su iznad 65. Ne trebaju palijativnu skrb nego, dapače, doprinose volontirajući kod onih koji trebaju. Osobe u dobi od 65 godina koje nemaju tešku bolest za čiji tijek se može predvidjeti da će se rapidno ubrzavati i da će život brzo doći kraju, trebaju razmišljati o svojoj oporuci, razgovarati i planirati skrb i različite

scenarije „što ako“ sa svojom obitelji, djecom, govoriti svoje želje i pobrinuti se da se ostvari onaj dio za koji se mogu pobrinuti.

Oni koji su siromašni samci svoj plan skrbi napraviti će drugačije još dok mogu. Važno je o tome razmišljati i pobrinuti se za onaj dio za koji se može. Pobrinuti se za upis u neki dom, u najmanju ruku, dobro vidjeti sve opcije, savjetovati se i tako se što više pobrinuti za sebe. Onda kada oni svi budu doista trebali palijativnu skrb sve ovo prethodno što su učinili za sebe imat će jako velik utjecaj na njihovu kvalitetu života. Nadam se da kako svi za sebe to bude planirali i poduzimali da ćemo i kao društvo malo bolje planirati i poduzimati i doista si organizirati puno kvalitetniju palijativnu skrb.

➤ **Kakvim vidite hrvatski sustav palijativne skrbi, onaj dio pri bolnicama, u stacionarima domova za starije osobe, onima kojima mobilni timovi ili volonteri poput vaših pružaju pomoć u vlastitom domu?**

Potrebno je još ulaganja i razvoja u svakom navedenom dijelu. Potrebna je kontinuirana i temeljita edukacija za one koji pružaju palijativnu skrb, potrebno je puno više rada na sebi, supervizijske podrške profesionalcima u susretu sa smrću i umiranjem, da čuju i dožive ono što im pacijenti i obitelji govore, da se više prilagode pacijentu i obitelji i njihovim potrebama. Potrebno je ove jedinice skrbi ojačati i sa drugim stručnjacima, socijalnim radnicima, psiholozima, duhovnicima i neizostavno volonterima.

Siromašno umiranje je tužnije

➤ Najveću potrebu za palijativnom skrbi imaju bolesnici s onkološkim bolestima, ali i oni s neurološkim bolestima (Parkinson, moždani udar, multipla skleroza) kao i bolesnici s raznim oblicima demencija – pretežno je to Alzheimerova demencija te bolesnici s kroničnim nezaraznim bolestima u završnim stadijima bolesti poput bolesti jetra, bubrega... Kakva su vaša iskustva?

Najčešće dijagnoze ste naveli, naše starije sugrađane već smo spomenuli, dodala bi još djecu i mlade kao jednu posebnu skupinu bez obzira koju od ovih dijagnoza imali te članove obitelji te djece i svih umirućih koji su itekako potrebni pomoći palijativne skrbi.

➤ **Koliko često socijalni i ekonomski uvjeti pojedine oboljele osobe i njezine obitelji utječu na kvalitetu života u bolesti i na dostojanstvo umiranja?**

Naravno da mogu utjecati na kvalitetu života oboljelog i obitelji i jako je velik taj utjecaj. Netko tko si ne može priuštiti platiti privatno, npr. sanitetski prijevoz, vrlo se lako može naći u situaciji da nakon obavljene pretrage ili neke terapije u bolnici, na hodniku, provede i cijeli dan čekajući povratak sanitetom. To je samo jedan primjer. Sve je veći problem i sa zdravstvenim negama u kući u smislu da nema dovoljno sestara, a i ta usluga se dobije jednom dnevno. Bolesnika treba presvući češće te se članovi obitelji koji fizički to sami ne mogu snalaze na razne načine. Ako si takvo „snalaženje“ ne mogu priuštiti, naravno da i to utječe na kvalitetu života svih u obitelji. To su samo dva primjera od mnogih.

Međutim, ono što je važno u pružanju palijativne skrbi jest to da s bolesnikom treba provjeriti što je njemu kvaliteta života i što njemu podrazumijeva dostojanstvo života. Možda bi se mnogi iznenadili, ali odgovori se uglavnom odnose na ono što je njima u životu bitno, na nematerijalno, na odnose, na ljude, da njihovi voljeni budu dobro, da se njima pomogne, da im se pomogne ako imaju neke akutne zdravstvene simptome (bolove, curenje stome i sl.).

Najvažnija je podrška u žalovanju

➤ **Koje sve oblike potpore pruža La Verna, koje usluge pružate, kako se može dobiti pomoć vaših volontera?**

U La Vernu se svi umirući i članovi njihovih obitelji mogu obratiti na broj telefona 01/5588-917. Javiti nam se mogu i svi oni koji žele volontirati u palijativnoj skrbi ili podržati naš rad svojom donacijom. Nakon uvodnog razgovora u kojem prikupimo osnovne informacije o potrebama dogovaramo način naše podrške. Može to biti odlazak stručne osobe u kućnu posjetu radi razgovora s umirućim i obitelji, uključivanje volontera, posudba nekog ortopedskog pomagala.

Volonter provodi vrijeme s bolesnikom dok za to vrijeme član obitelji može obaviti nešto za sebe ili jednostavno malo predahnuti, volonteri mogu obaviti neku manju kupovinu, otići u ljekarnu i sl. Važna je njihova prisutnost i često s njima obitelji izgrade

jako lijepe odnose, povjeravaju im se i tako olakšaju svoj emocionalni teret koji nose zbog komplikacija skrbi, zbog nadolazeće smrti, teškoće odvajanja i opraštanja...

Također teško oboljeli i članovi njihovih obitelji mogu se naručiti u naše Savjetovalište radi podrške i pomoći oko najčešćih teškoća i nedoumica kada netko dobije najtežu dijagnozu i prognozu, kako razgovarati s bližnjima o tome, kako skrbiti, koje su poteškoće i kako ih nadići, kako planirati skrb, kako se nositi s teškoćama bolesti i nadolazećim gubitkom, što i kako poduzeti i kako izdržati kada stvari ne idu po planu, kako pomoći ranjivim članovima unutar vlastite obitelji i sl. Pomoć i podrška može se dobiti individualno ili uključivanjem u grupu podrške.

Sastavni dio palijativne skrbi je i podrška u žalovanju te svi koji su u žalovanju, bez obzira dali su prethodno bili u našoj skrbi mogu dobiti stručnu pomoć psihoterapeuta. Često nakon smrti voljene osobe ostanu nedoumice i puno otvorenih pitanja i kompliciranih, ponekad, i teških osjećaja. Djelovanjem ove službe želimo potaknuti ljude da obrate pažnju na svoj proces žalovanja kao i na žalovanje bližnjih te im pružiti priliku da prorađuju svoj gubitak i tugu i uhvate se u koštac s onim što ih muči u vezi sa smrću bliske osobe kako bi se lakše vratili iz samoće, izolacije i isključenosti u svakodnevni životni i društveni ritam.

➤ **Što biste na kraju poručili onima koji odlučuju u saborskim klubovima i Vladi? Imate li ostvarenu suradnju s ministarstvima zdravstva i socijale ili pak s Hrvatskim društvom za palijativnu medicinu Hrvatskoga liječničkog zbora? Treba li pravo na dostojanstven život do kraja postati i Ustavno pravo?**

Surađujemo s nadležnim ministarstvima, Gradskim uredom za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom Grada Zagreba kao i svim drugim dionicima važnima u palijativnoj skrbi. Čini mi se da je zastao razvoj palijativne skrbi i to mi je jako žao. Poručila bih svima kojih se to, po opisu njihovih poslova dotiče, da se prihvate toga kao da je netko njihov u pitanju, da se pokušaju suočiti s vlastitim strahovima i pokušaju prevladati svoje nesvjesne otpore, kako razvoju cjelovite i integrativne palijativne skrbi, tako i pomaganju svakom konkretnom bolesniku i njegovoj obitelji onako kako bi to svatko od nas za sebe želio.

Jasna A. Petrović

SRETAN VAM DAN OBESPRAVLJENIH ŽENA

Koliko košta dijete?

Rodili ste treće dijete u doba Milana Bandića? Dobijete 56.000 kuna, pravo na mjeru roditelj-odgojitelj uz pristojnu plaću, no, da, danas se to svelo na prednost pri upisu u jaslice ili vrtić i 2.500 kuna na prvo i svako drugo dijete. Privilegirana demografska mjera za 3+ dijete u glavnom gradu je ukinuta. No, u Splitu će vam grad dati 55.000 za treće dijete, a i gradovi variraju u tzv. pronatalitetnim mjerama od simbolične tisućice do više desetaka tisuća kuna.

Majčin dodatak za sve!

Što kad ste rođeni u vrijeme kad se nisu davale naknade za novorođene, već ste uz 30-40 godina radnog staža i eventualno mizerni dječji dodatak, nekako podigli potomke i doplivali do socijalističke mirovine? U zapadnoeuropskim zemljama to se zove tzv. crediting, tj. priznanje zasluge, pa će vam npr. u Njemačkoj već od 2014. dodati po dvije godine staža po djetetu, a od 2019. podigli su „majčinu mirovinu“ na 2,5 godine po djetetu ili čak oko 16 posto veću mirovinu po svakom djetetu. To dobije svaka žena, svaka umirovljenica, koja je rodila i odgojila dijete. Majka troje djece tako može ostvariti mirovinu od 240 eura samo na temelju majčinstva, koliko u Hrvatskoj imaju umirovljenici koji su nakon 25 godina rada otišli u penaliziranu prijevremenu mirovinu.

Izborili smo se i u Hrvatskoj za tzv. majčinski dodatak, ali samo kao dodatak onome stažu koji je propisani uvjet za mirovinu. Mirovinskom reformom iz 2019. godine omogućena je „demografska mjera“ od pripisivanja šest mjeseci dodatnog staža po rođenom ili posvojenom djetetu. Šest mjeseci staža se pribraja stvarno navršenom stažu, ali se ne može koristiti za ostvarivanje prava, što je vrlo važna stvar za znati u planiranju mirovine. I onda ono najgore: to se pravo po rođenom djetetu ne priznaje svim ženama već samo onima koji su otišle u mirovinu od 1.1.2019. godine.

Različite „cijene“ djece

Tako je tada odlučio ministar Marko Pavić, inače neoženjen i bez potomaka, što je možda utjecalo na nedostatak njegovog senzibiliteta. Inače ne bi odlučio da onoj koja je rodila 31.12.2018. ukine skromno pravo dodatnog staža za njezinih možda petoro djece, a prizna ga umirovljenici koja je u mirovinu otišla dan kasnije. Sramota. Diskriminacija. O tome se u više navrata izjasnila i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić, preporučujući Hrvatskom saboru da se isto pravo protegne na baš sve umirovljenice, jer je ovako diskriminatorno. I nitko nije ništa učinio.

Umirovljeničke udruge, naročito Sindikat umirovljenika Hrvatske, kako u svom programu, tako nerijetko i na sjednicama Nacionalnog vijeća, zahtijevao je da se dodatnih 6 mjeseci staža prizna svim ženama, jer njihova je prosječna mirovina, do nedavnog uvođenja obiteljskog dodatka i povećanja obiteljske mirovine, bila za 24,9 posto niža od tzv. muške mirovine. I boli briga naše glavešine. Nisu oni rađali, nisu oni čuvali i hranili. Zato ponavljamo taj svoj zahtjev: svim umirovljenicama vratite njihovu djecu, neka im vrijede barem tih 2,06 posto njihove mirovine „po komadu“. I sretan vam dan obespravljenih žena, što starijih, to obespravljenijih.

Jasna A. Petrović

Nisi čovjek bez IBAN-a

E-savjetovanje o Obrascu naknadne procjene učinka Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe okončano je 1. ožujka 2023. Službena analiza Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji socijalne politike je ograničena samo na njihov birokratski uvid, bez stvarne analitičke podloge, a posebno s prešućivanjem ozbiljnih propusta za neuspjeh ove mjere za najsiromašnije građane.

Podsjetimo, Zakonom o nacionalnoj naknadi za starije osobe uveden je novi institut u hrvatski pravni sustav koji predstavlja novčano davanje za starije osobe koje imaju navršених 65 godina života i nisu ostvarile mirovinu na temelju prethodnog rada i plaćenih mirovinskih doprinosa, odnosno nisu osigurale prihod za starost u okviru mirovinskog sustava.

Prema Zakonu, pravo na nacionalnu naknadu za starije osobe može ostvariti hrvatski državljanin s navršених 65 godina života i s prebivalištem na području Republike Hrvatske u neprekidnom trajanju od 20 godina neposredno prije podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava. Uz taj osnovni uvjet trebaju biti ispunjeni i sljedeći uvjeti: da osoba nije korisnik mirovine niti osiguranik u obveznom mirovinskom osiguranju, da njegov prihod i/ili prihod članova njegovoga kućanstva ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini po članu kućanstva mjesečno ne prelazi utvrđeni iznos nacionalne naknade, da nije korisnik prava na zajamčenu minimalnu naknadu prema propisima o socijalnoj skrbi, da mu nije priznato pravo na uslugu smještaja prema propisima o socijalnoj skrbi, da nije sklopio ugovor o dosmrtnom uzdržavanju ili ugovor o doživotnom uzdržavanju kao primatelj uzdržavanja.

Skratiti 20 godina prebivališta?

Iznimno, korisnik prava na mirovinu i korisnik prava na zajamčenu minimalnu naknadu može ostvariti pravo na nacionalnu naknadu pod uvjetom da se na njegov zahtjev obustavi isplata mirovine, odnosno utvrdi prestanak prava na zajamčenu minimalnu naknadu. Isplata nacionalne naknade je započela 1. siječnja 2021. godine u početnom mjesečnom iznosu od 800 kuna. Na inzistiranje umirovljeničkih udruga, nacionalna naknada podliježe usklađivanju jednom godišnje, počevši od 1. siječnja 2022. godine nadalje, prema stopi promjene indeksa potrošačkih cijena iz prethodne godine u odnosu na godinu koja joj prethodi.

Inicijativu za nacionalnu naknadu već godinama prije su pokretali predstavnici Sindikata umirovljenika, a umirovljenički predstavnici sudjelovali su u i radnoj skupini za pripremu ovog zakona, koji je imao puno neprijatelja. Bilo je tu i zabuna, jer se od strane zakonodavca taj institut prvotno nazivao nacionalnom mirovinom, iako je riječ o socijalno zaštitnom institutu. Postoji i zajamčena minimalna naknada koja je davanje iz okvira sustava socijalne skrbi, također namijenjena osobama koje nemaju sredstava za zadovoljenje osnovnih životnih potreba, no nije uvjetovan starosnom dobi, niti dugotrajnim prebivalištem na području Republike Hrvatske.

Postoji i najniža mirovina koja je namijenjena osoba koja su na temelju rada stekle pravo na mirovinu, ali im je iznos mirovine ispod minimalnog iznosa određenog propisima o mirovinskom osiguranju generacijske soli-

darnosti te im se na ovaj način osigurava prihod u starosti u primjerenom iznosu u visini najniže mirovine.

Imaju li siromašni internet?

Prilikom donošenja Zakona procijenjen je broj korisnika nacionalne naknade u prve dvije godine primjene Zakona, u 2021. godini na približno 19.700 osoba te 21.550 osoba u 2022. godini. Projekcije su izrađene na temelju raspoloživih javno dostupnih podataka, u trenutku pripreme Zakona u Republici Hrvatskoj je bilo približno 860.000 osoba starijih od 65 godina života, pretpostavljeno je kako bi od ukupnog broja osoba starijih od 65 godina moglo biti približno 50.000 potencijalnih korisnika nacionalne naknade za starije osobe, te bi se obuhvatilo osobe koje nisu korisnici mirovine i nisu korisnici prava iz sustava socijalne skrbi te nisu zaposlene.

Prema statističkim podacima koje vodi Zavod, u prosincu 2022. godine za isplatu nacionalne naknade za studeni evidentirano je ukupno 6.384 korisnika. Od ukupnog broja korisnika nacionalne naknade žene čine većinu, odnosno 4.133 (64,74%), muškarci 2.251 (35,26%), a prosječna dob korisnika je 73 godine. Također, prema regionalnoj pripadnosti utvrđen je najveći broj korisnika na području Zagreba i Zagrebačke županije (1.123), dok je najmanji broj korisnika na području Ličko-senjske (85) i Međimurske (112).

Učinkoviti ili neuspješni

Ministarstvo tvrdi kako je HZMO osigurao učinkovit tijek postupka od podnošenja zahtjeva do donošenja rješenja o pravu na nacionalnu naknadu, osiguravši dovoljan broj djelatnika koji postupaju po zahtjevima, što potvrđuje podatak kako nema neriješenih zahtjeva. Također, naglašavaju kako je postupak maksimalno olakšan i pojednostavljen za podnositelja zahtjeva. Osoba treba samo podnijeti zahtjev, što je moguće u svakoj područnoj službi, uredu ili ispostavi Zavoda (tiskanica zahtjeva za nacionalnu naknadu može se preuzeti na internetskoj stranici Zavoda ili kupiti u prodavaonicama Narodnih novina) te elektroničkim putem u sustavu e-Građani.

I sada se ministarski birokrati čude kao ona poznata pura. Kako to da je do 14. studenoga 2022. podneseno samo 13.267 zahtjeva, na temelju kojih su ukupno 7.172 osobe ostvarile pravo na nacionalnu naknadu. Iz navedenog podatka proizlazi kako je relativno mali postotak pozitivno riješenih zahtjeva, svega oko 54% te su stoga posebno analizirani razlozi zbog kojih gotovo 46% osoba koje su podnijele

zahtjev nisu ostvarile pravo na nacionalnu naknadu. Najčešći razlog odbijanja je propisani cenzus, odnosno okolnost da prihodi podnositelja zahtjeva i/ili njegovih članova kućanstva premašuju propisani iznos utvrđen u visini nacionalne naknade (800,00 kn u 2021. godini i 820,80 kn u 2022. godini) po članu kućanstva.

Pogodovanje bankama

Zašto ne spominju da je posebno sporno to što je u obrascu kojim se podnosi zahtjev za stjecanje prava na nacionalnu naknadu uvedena rubrika IBAN, što znači da ti siromasi raspršeni po brdima i dolinama Banije, Slavonije, Like i Zagore, većinom teško pokretni, često daleko od bankomata, pošta, javnog prijevoza i institucija, bez mobitela i moraju imati otvoreni tekući račun u banci, koji uredno plaćaju, a pretpostavljeno je da su siromašni.

Otkud im onda IBAN, bez kojega se temeljem bankovne potvrde uopće uzima u razmatranje. Nije li tu riječ o pogodovanju bankama? Zašto i kako da polupokretni starci iz zabiti odlaze mjesečno u neku daleku banku po svoju nacionalnu naknadu?

Nadalje, pristupili su ispitivanju informiranosti ciljane skupine ovoga Zakona te utvrdili kako je provedena opsežna promidžbena kampanja, uglavnom preko internetskih stanica, te radio i TV emisija. Zaboravljaju da siromasi nerijetko nemaju novca za plaćati pretplatu za radio i TV, da ne čitaju plakate na lokacijama Središnje službe HZMO-a.

Izopćeni i zaboravljeni

I zato Ministarstvo zaključuje: „s obzirom na to da primjena Zakona u ovom kratkoročnom razdoblju nije rezultirala približnim brojem korisnika koji su ostvarili pravo na nacionalnu naknadu u odnosu na predviđeni broj korisnika prilikom donošenja Zakona, potrebno je posebno dodatno razmotriti propisane uvjete za ostvarivanje tog prava“. Prvo, zaključili su da je problem što je iznos prenizak, a drugo da možda drukčije treba izračunavati prihod po članu obitelji i eventualno skratiti obvezno prebivalište od 20 godina.

Baš lijepo i korisno, ali nedovoljno. Dvije glavne prepreke ne spominju. Prvo, da ljudi nisu informirani, da ne znaju za to svoje pravo jer žive u zabitima, na brdima, bez radija, TV-a, nemaju javnog prijevoza, hrane se iz skromnog vrta ili su naprosto nepokretni. Bez Crvenog križa, Caritasa, gerontodomaćica iz projekta Zaželi, ne bi ih ni ovoliko malo znalo za nacionalnu naknadu. Centralizirani centri socijalnog rada uopće nisu doživjeli nacionalnu naknadu kao svoju obvezu i stvarno socijalno pravo starijih osoba.

I treba ukinuti obvezu posjedovanja bankovnog računa. Treba im nacionalnu naknadu donositi poštar ili im je slati golubovima pismošama. Nitko se ovog problema nije niti dotaknuo. Ukupno su se na javnom savjetovanju pojavila samo 3 komentara, i to jedan naš. I to je sve. Koga briga za najsiromašnije. Sigurno ne Ministarstvo koje, očito, pogoduje bankama.

J.A.P.

međunarodna suradnja

XXI. Nacionalni kongres SPI-CGIL

Ivan Pedretti i dalje za kormilom

Pod motom „Opći interes – socijalna država – zastupljenost – zajedništvo - složenost“ u Veroni je od 21. – 24. veljače 2023. održan XXI. Nacionalni kongres talijanskog sindikata SPI CGIL, najvećeg sindikata umirovljenika u Europi. Sindikat umirovljenika Hrvatske tradicionalno njeguje dobru suradnju s tim talijanskim sindikatom, te je u radu kao posebna gošća prisustvovala Đina Šverko, potpredsjednica SUH-a za međunarodnu suradnju.

Više od tisuću, što delegata i gostiju iz čitave Italije, drugih sindikata umirovljenika Italije, kao i čelnici sindikalnih središnjica iz država regije s područja bivše Jugoslavije i Srednje Europe, kao i međunarodnih sindikalnih asocijacija, prisustvovalo je radu kongresa u Veroni uz četiri dana prepunih događanja, izlaganja i sastanaka.

Prvi dan kongresa obilježilo je izlaganje generalnog sekretara SPI CGIL Ivana Pedrettija, kao i izlaganja regionalnih i lokalnih čelnika, i to na teme; koja bi trebala biti uloga sindikata nakon pandemije; položaj Europe u svjetskoj tranziciji; period novog rata u Europi; duboka ekonomska i društvena kriza; ekološka tranzicija koja zauzima važno mjesto u svjetskoj politici; važnost veće zastupljenosti žena u području rada i organizacije; bolja i kvalitetnija zdravstvena skrb: nejednakosti, mirovine i standard umirovljenika; briga i zaštita starijih osoba; porezi - reforma pod zastavom pravednosti; sindikat i politika. Na sve te glavne izazove i teme, Kongres je pokušao dati odgovore.

Četvrtog dana kongresa tajnim glasanjem provedeni su izbori za generalnog sekretara nacionalnog SPI CGIL te je Ivan Pedretti reizabran na tu funkciju i za sljedeći mandat.

Đina Šverko

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 580 eura; za pola stranice 440 eura i za četvrtinu stranice 290 eura.

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U OŽUJKU 2023.

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 27. veljače 2023. godine održana je 70. redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). U nastavku donosimo najvažnije odluke.

Obrada zahtjeva za povećanje cijena pomagala

U skladu s Pravilnikom o dopuni Pravilnika o mjerilima za stavljanje medicinskih proizvoda na osnovnu i dodatnu listu medicinskih proizvoda HZZO-a te mjerilima za određivanje cijena medicinskih proizvoda („Narodne novine“, broj 146/22.), HZZO je zaprimio iznimno veliki broj zahtjeva za povećanjem cijena ortopedskih i drugih pomagala.

Naime, kao što je već navedeno u Vodiču obveznog zdravstvenog osiguranja iz veljače 2023. godine, u skladu s navedenim Pravilnikom podnositelj prijedloga za stavljanje ortopedskih i drugih pomagala na liste pomagala HZZO-a može HZZO-u podnijeti zahtjev za povećanje cijene pomagala koja su već uvrštena u osnovnu ili dodatnu listu ortopedskih i drugih pomagala HZZO-a samo u slučaju kada je do povećanja cijene istih došlo iz razloga povećanja njihove nabavne cijene neovisno o volji proizvođača.

O zahtjevu za povećanje cijena ortopedskih

i drugih pomagala odlučuje HZZO na temelju pozitivnog mišljenja stručnog povjerenstva HZZO-a, a odobreno povećanje cijene vrijedi do završetka prvog sljedećeg postupka usklađivanja cijena ortopedskih i drugih pomagala.

Svi zaprimani zahtjevi se kontinuirano obrađuju, te su ovoga puta prihvaćeni usuglašeni prijedlozi za povećanjem cijena na osnovnoj listi ortopedskih i drugih pomagala za dio zahtjeva koji se odnose na pomagala za urogenitalni sustav te pomagala za kretanje.

Na sjednici Upravnog vijeća HZZO-a održanoj u siječnju 2023. godine osnovom istog postupka povećane su cijene pomagala za probavni sustav, stoma pomagala te pomagala za peritonejsku dijalizu.

Financiranje rada pod nadzorom doktora medicine

U cilju zapošljavanja što većeg broja doktora medicine u zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske HZZO će i nadalje financirati rad doktora medicine bez specijalizacije.

Stoga je donesena Odluka o dopunama Odluke o izboru doktora medicine bez specijalizacije za koje će se financirati rad pod nadzorom te je u prijedlogu Dodatka Liste prvenstva uvršteno šest kandidata.

Nakon provedenog natječaja, ugovorne zdravstvene ustanove i drugi ugovorni su-

IZ SADRŽAJA:

- Velik broj zahtjeva za povećanje cijena pomagala
- Financiranje rada pod nadzorom doktora medicine

bjekti HZZO-a će sklopiti ugovore o radu s odabranim kandidatima, a na osnovi kojih će HZZO u najkraćem roku sklopiti ugovore o financiranju s ugovornim zdravstvenim ustanovama i drugim ugovornim subjektima HZZO-a.

Dodatni medicinski tim za provođenje zračnog medicinskog prijevoza

HZZO je osigurao sredstva za dodatni medicinski tim za provođenje zračnog medicinskog prijevoza životno ugroženih, ozlijeđenih ili oboljelih osoba na području Dubrovačko-neretvanske županije

Također je osigurao sredstva za organi-

- Dodatni medicinski tim za provođenje zračnog medicinskog prijevoza

- Novi prihodovni cenzus za dopunsko zdravstveno osiguranje

IZMJENE ZAKONA O DOBROVOLJNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU (novi prihodovni cenzus)

Hrvatski sabor donio je na sjednici održanoj 17. veljače 2023. godine Zakon o izmjeni Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju kojim je utvrđeno povećanje prihodovnog cenzusa za ostvarivanje prava na plaćanje premije dopunskoga zdravstvenog osiguranja iz sredstava državnog proračuna na način da je prihodovni cenzus u iznosu od 2.000,00 kuna (265,45 eura) povećan na 331,81 eura (2.500,02 kune), a prihodovni cenzus za osigurane osobe – samce s 2.500,00 kuna (331,81 eura) povećan je na 415,42 eura (3.129,98 kuna).

Zakon je objavljen u „Narodnim novinama“ broj 23 od 28. veljače 2023. godine, sa stupanjem na snagu 8. ožujka 2023. godine.

U skladu s navedenom izmjenom od stupanja na snagu Zakona pravo na plaćanje premije dopunskoga zdravstvenog osiguranja iz sredstava državnog proračuna ostvaruju osigurane osobe kojima ukupan prihod u prethodnoj kalendarskoj godini, iskazan po članu obitelji, mjesečno nije veći od 331,81 eura te osigurane osobe - samci ako im prihod u prethodnoj kalendarskoj godini nije veći od 415,42 eura.

Obavijest osiguranicima dopunskoga zdravstvenog osiguranja

Podsjećamo osiguranike dopunskoga zdravstvenog osiguranja HZZO-a da je od

ziranje dodatne prijavno dojavne jedinice u organizaciji Zavoda za hitnu medicinu Splitsko – dalmatinske županije, a za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine.

Nacionalni preventivni program ranog otkrivanja raka vrata maternice

Prihvaćeno je provođenje Protokola prve faze reorganiziranog Nacionalnog preventivnog programa ranog otkrivanja raka vrata maternice koja će na početku primjene obuhvatiti osigurane osobe određenih dobnih skupina s područja Virovitičko-podravske županije.

uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj utvrđena cijena police u godišnjem iznosu od 111,49 eura.

S obzirom na mogućnost plaćanja godišnjeg iznosa premije mjesečno, za police koje počinju važiti ili su obnovljene 2023. godine, godišnji iznos raspoređen je na 12 mjesečnih rata i to na način da prva rata iznosi 9,30 eura, a sve ostale mjesečne rate iznose 9,29 eura kako bi se u cijelosti podmirio ukupan godišnji iznos premije.

Navedeno je iskazano i na obavijestima o obnavljanju police dopunskoga zdravstvenog osiguranja, odnosno uputama za plaćanje koje HZZO dostavlja osiguranicima na kućnu adresu ili na e-mail adresu prilikom ugovaranja police dopunskoga zdravstvenog osiguranja putem web shopa.

Obavijest osiguranicima HZZO-a, ne nasjedajte na lažne mailove

Obavještavamo osigurane osobe HZZO-a da je u nedjelju 26. veljače 2023. godine s lažnih adresa poput info@hzzo-portal.com poslan veliki broj mailova s pokušajem krađe podataka.

Upozoravamo kako smo u saznanju da je u tijeku tzv. „phishing“ kampanja, odnosno pripreme radnje radi počinjenja prijevare u kojoj se napadači lažno predstavljaju kao HZZO.

Molimo građane ako su primili bilo koji zahtjev sa sadržajem o „obračunavanju i odobrenom povratu troškova za zdravstvenu zaštitu u iznosu od 116,19 eura“ te moblom za „skeniranje QR koda“ da ne odgovaraju i da isti zanemare.

Poruku je dovoljno obrisati i na nju ne odgovarati, a u slučaju da je došlo do incidenta i nastanka štete za primatelje poruke slučaj treba prijaviti MUP-u i nacionalnom CERT-u <https://www.cert.hr/onama/kontakt/>.

Također, iz CERT-a javljaju kako mole građane da pri prijavi ispravno dostave za-

glavlja poruke koja im pristize da bi prikupili što više informacija o napadačima.

Kako ispravno dostaviti zaglavlje provjerite ovdje na poveznici <https://www.cert.hr/kakoizvucizaglavlje/>

Još jednom ističemo da HZZO nije građanima slao nikakve poruke o povratu novca na način da je potrebno dostaviti broj bankovne kartice, datum njezina isteka i CVV.

HZZO je poduzeo sve potrebne korake da zaustavi daljnje pokušaje lažnog predstavljanja i pokušaje krađe podataka.

IZVJEŠĆE O POSLOVANJU HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZA I. - IX. 2022. GODINE (1.dio)

UVOD

Tijekom razdoblja siječanj-rujan 2022. godine prihodi od doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje ostvarivali su se bolje od očekivanog. Međutim, potrebno je podsjetiti da su, početkom kalendarske godine zbog znatno većeg broja oboljelih od bolesti COVID-19 evidentirani veći troškovi zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja od planiranih.

Naime, povećanje troškova zbog iznimno velikog broja testiranja, ostalih zdravstvenih usluga vezanih uz bolest COVID-19, a posebice troškovi za cjepivo, dovelo je do zaostajanja u plaćanju dospjelih obveza HZZO-a za lijekove na recepte, dok su se ostale obveze prema ugovornim subjektima HZZO-a redovito izvršavale.

Iz navedenoga razloga su Izmjenom i dopunom financijskog plana HZZO-a za 2022. godinu osigurana dodatna sredstva iz državnog proračuna u iznosu 1,500 mlrd. kuna, od čega je u mjesecu lipnju

doznačeno 927 mil. kuna temeljem odluke Ministarstva zdravstva o utvrđivanju i raspodjeli izvanrednih sredstava HZZO-u za podmirenje obveza prema ljekarničkim ustanovama za lijekove na recepte. Na taj način dospjele obveze HZZO-a za lijekove na recept svedene su u dogovorene okvire. Uspješnim početkom turističke sezone i popuštanjem epidemioloških mjera, od mjeseca lipnja ostvaruju se sve bolji prihodi od doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje te se do kraja godine očekuje njihovo veće ostvarenje od planiranih, čime bi se jednim dijelom pokrili veći troškovi zdravstvene zaštite.

U ovom Izvješću prikazani su neki od značajnijih financijskih pokazatelja poslovanja HZZO-a potkrijepljeni naturalnim pokazateljima za zdravstvenu zaštitu i privremenu nesposobnost za rad u promatranom razdoblju 2022. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

(Nastavak u idućem broju)

- Obavijest osiguranicima: ne nasjedajte na lažne mailove
- Izvješće o poslovanju HZZO-a za I. - IX. 2022. godine (1. dio)

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979

za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Aktualna vrijednost mirovine od 1. siječnja 2023. povećana za 5,37 %

Na 25. sjednici Upravnog vijeća HZMO-a održanoj 3. ožujka 2023. donesena je Odluka o aktualnoj vrijednosti mirovine (AVM) od 1. siječnja 2023. koja iznosi **10,86 EUR / 81,82 kn**, a na temelju objavljenih službenih podataka Državnog zavoda za statistiku. Budući da je AVM od 1. srpnja 2022. iznosio 10,31 EUR / 77,65 kn, a stopa povećanja AVM-a od 1. siječnja 2023. iznosi **5,37 %**, novi AVM iznosi 10,86 EUR / 81,82 kn. Stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine, koja se primjenjuje 1. siječnja i 1. srpnja svake kalendarske godine, određuje se tako da se AVM uskladi po stopi koja se dobije zbrajanjem stopa promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i stopa promjene prosječne brutoplaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa manji ili jednak 50 %, stopa usklađivanja mirovina određuje se tako da se zbroji 30 % stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70 % stope promjene

prosječne brutoplaće. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa veći od 50 %, stopa usklađivanja mirovina određuje se tako da se zbroji 70 % stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30 % stope promjene prosječne brutoplaće. Udjel stope promjene indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa promjene veći je od 50%, što znači da se stopa godišnjeg rasta mirovina određuje tako da se zbroji 70 % stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30 % stope promjene prosječne brutoplaće tako da stopa usklađivanja od 1. siječnja 2023. iznosi 5,37 %. Mirovine povećane prema novoj aktualnoj vrijednosti isplatit će se u travnju (s mirovinom za ožujak), zajedno s razlikom za siječanj i veljaču 2023. Na sjednici je donesena i Odluka o **najnižoj mirovini** za jednu godinu mirovinskog staža od 1. siječnja 2023. prema kojoj najniža mirovina za jednu godinu mirovinskog staža od 1. siječnja 2023. iznosi 11,19 EUR / 84,31 kn, Odluka o osnovici za određivanje **naknade zbog tjelesnog oštećenja** i o usklađivanju novčanih naknada zbog tjelesnog oštećenja od 1. siječnja 2023. prema kojoj osnovica za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja nastalog zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti iznosi 248,72 EUR / 1873,98 kn te Odluka o faktoru **osnovne mirovine** od 1. siječnja 2023. koji iznosi 0,75. Također, donesena je Odluka o visini **najniže mirovine hrvatskom branitelju iz Domovinskog rata** za godinu 2023., koja se od 1. siječnja 2023. određuje u svoti od 339,54 EUR / 2.558,25 kn mjesečno i Odluka o osnovicama za utvrđivanje vrijednosnog boda prema osobnom činu, ustrojbenom mjestu odnosno zvanju hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata za godinu 2022. koja će se primjenjivati na mirovine ostvarene od 1. siječnja 2023.

Podnošenje godišnje porezne prijave

Obavještavamo korisnike mirovina da je HZMO na obavijestima o mirovinskim primanjima za siječanj 2023. ukinuo, odnosno više ne iskazuje ukupno isplaćene primitke, obračunati doprinos, predujam poreza i prireza na dohodak za 2022. godinu.

Obrazac IP ukinut je Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika po porezu na dohodak

(Narodne novine, broj 1/19). Umjesto navedenog obrasca, HZMO kao isplatitelj primitaka i naknada dostavlja mjesečno Poreznoj upravi podatke o isplaćenim primitcima, obračunatom doprinosu, predjumu poreza i prireza na obrascu JOPPD. S tog obrasca Porezna uprava za porezne obveznike preuzima podatke važne za oporezivanje u posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak, po službenoj dužnosti.

Stoga HZMO više ne iskazuje navedene podatke na obavijestima o mirovinama za siječanj 2023., niti se poreznim obveznicima izdaje posebna potvrda radi obračuna godišnjeg poreza na dohodak, osim na zahtjev za porezne obveznike iz članka 48. Zakona o porezu na dohodak koji su obvezni podnijeti godišnju poreznu prijavu, a to su:

- porezni obveznici ako u poreznom razdoblju ostvare dohodak od samostalne djelatnosti iz članka 29. ovoga Zakona i djelatnosti po osnovi kojih se dohodak utvrđuje i oporezuje kao dohodak od samostalne djelatnosti prema člancima 30. – 35. ovoga Zakona i/ili
- porezni obveznici – rezidenti za dohodak od nesamostalnog rada koji, prema posebnom zakonu, ostvare kao članovi posade broda u međunarodnoj plovidbi.

Godišnju poreznu prijavu obvezno podnosi i porezni obveznik ako je Porezna uprava zatražila da naknadno plati porez na dohodak.

Nova svota nacionalne naknade za starije osobe od 1. siječnja 2023.

Na 23. sjednici, održanoj 13. veljače 2023., Upravno vijeće Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje donijelo je Odluku o usklađivanju svote nacionalne naknade za starije osobe od 1. siječnja 2023. koja iznosi **120,71 EUR / 909,49 kn.**

Člankom 9. Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe propisano je da se svota nacionalne naknade za starije osobe usklađuje od 1. siječnja svake kalendarske godine prema stopi promjene indeksa potrošačkih cijena iz prethodne godine u odnosu na godinu koja joj prethodi, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, ako je stopa veća od nule.

Odluka o usklađivanju svote nacionalne naknade za starije osobe drugo je usklađivanje od stupanja na snagu Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe (1. siječnja 2021.), a donesena je na temelju službenih podataka Državnog zavoda za statistiku o stopi promjene indeksa potrošačkih cijena u RH za razdoblje I.-XII. 2022. u odnosu na razdoblje I.-XII. 2021. koja iznosi 10,8 %.

Podsjetimo da **pravo na nacionalnu naknadu** za starije osobe može ostvariti hrvatski državljanin koji je navršio 65 godina života s prebivalištem na području Republike Hrvatske u neprekidnom trajanju od 20 godina neposredno prije podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava. Također, podnositelj zahtjeva mora ispuniti i uvjete da nije korisnik mirovine niti osiguranik u obveznom mirovinskom osiguranju, da njegov prihod i/ili prihod članova njegovoga kućanstva ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini po članu kućanstva mjesečno ne prelazi utvrđeni iznos nacionalne naknade za starije osobe, da nije korisnik prava na zajamčenu minimalnu naknadu prema propisima o socijalnoj skrbi, da mu nije priznato pravo na uslugu smještaja prema propisima o socijalnoj skrbi, da nije sklopio ugovor o dosmrtnom uzdržavanju ili ugovor o doživotnom uzdržavanju kao primatelj uzdržavanja.

Iznimno, korisnik prava na mirovinu i korisnik prava na zajamčenu minimalnu naknadu može ostvariti pravo na nacionalnu naknadu za starije osobe pod uvjetom da se na zahtjev korisnika obustavi isplata mirovine odnosno da se utvrdi prestanak prava na zajamčenu minimalnu naknadu.

KORISNICI MIROVINA - isplata u veljači 2023.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	492 285	410,20 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	48 138	538,54 EUR
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	76 809	362,59 EUR
Prijevremena starosna mirovina	207 912	398,75 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	378	441,20 EUR
Invalidska mirovina	96 730	311,89 EUR
Obiteljska mirovina	210 327	336,34 EUR
UKUPNO - ZOMO	1 132 579	388,22 EUR

Korisnici koji su u 2023. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO	Broj korisnika	Prosječna netomirovina
Starosna mirovina	777	292, 86 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	291	485,49 EUR
Prijevremena starosna mirovina	232	377,96 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	0	0,00 EUR
Invalidska mirovina	99	259,39 EUR
Obiteljska mirovina	771	337,66 EUR
UKUPNO	2 170	342,18 EUR

Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	109 245	588,40 EUR
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	219 464	539,33 EUR
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	280 331	267,79 EUR
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 725	1.106,71 EUR

Ukupan broj osiguranika	1 604 163
Ukupan broj korisnika mirovine	1 226 775
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika	1:1,31
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za prosinac 2022.	1.046 EUR
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2023. godini	351,17 EUR
Korisnici mirovina - muškarci (46,07%)	565 196
Korisnici mirovina - žene (53,93%)	661 579
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO	32 godine
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO	63 godine

Uređuje i grafički priprema:
 Ured za odnose s javnošću HZMO
 A. Mihanovića 3, 10000 Zagreb
 e-mail: urednistvo@mirovinsko.hr
 faks: 01/4595-168

mirovinsko.hr

INFOTELEFONI:
+385 1 45 95 011
+385 1 45 95 022
 (radnim danom od 8 do 16 sati)

MEDULIN

aktivnosti

Na sajmu cvijeća Otogiardino Pordenone

dana u čarobnom svijetu vrtlarstva – smještena u prekrasnim paviljonima. Bogata tržnica ukrasnog i tropskog bilja, cvijeća za terase i parkove. Svega i svačega za vidjeti, ali visoke cijene umanjile su želje za kupovinom. Istina, tu je bilo biljaka koje vrlo teško igdje možete naći i one su budile strast Medulinki. Gledajući to cvijeće činilo im se da im se život osmjehuje. Ima nečeg u tome, jer cvijeće povezuje generacije.

Grupa Medulinki od njih 50-tak provela je taj dan zadovoljna, zajedno obavljajući svoje životne brige, svakodnevicu, dužnosti i borbu za preživljavanje. Ipak, život bi bio dosadan bez borbe. I bez cvijeća.

Verica Vidmar

Malo je toplije, došlo je proljeće, a zadovoljstvo je marljivim članicama SUH-a Medulin vratio i sajam cvijeća u Pordenonu u Italiji kamo su otišle na izlet, gdje se upravo održavala lijepa manifestacija posvećena ljubiteljima cvijeća. Izložba je otvorena devet

VRGORAC

Zabava u zimskom prenoćištu

Na trodnevnom izletu Udruge SUH-sa Vrgorac u Postojnu sudjelovalo je 34 članova, koji su posjetili i Brijune te Pulu, gdje su noćili u Hotelu Pula. Nisu zaobišli ni Rijeku i Trsat. U povratku su posjetili Karlovac, gdje su morali nepredviđeno prenoćiti zbog neprohodnosti ceste za Dalmaciju. Hotelski smještaj je podmirio gradonačelnik Vrgorca Mile Herceg i Perla Tours. Večeru u restoranu Zrinski je platila Mesna industrija Pivac, pa su putnici tako profitirali od vremenskih neprilika.

Senka Erceg

DUGO SELO

Druženje do ponoći

Kako je uobičajeno, redovito mjesečno druženje članova Udruge SUH-a Dugo Selo je održano 24. veljače 2023. u prostorijama udruge, a dvadesetak članova se častilo i veselilo sve do kasnih noćnih sati, gotovo do ponoći – kazuje Mile Marić, predsjednik Udruge. U opuštеноj atmosferi, uvjereni su, najbolje se raspravljaju problemi umirovljenika i planiraju buduće aktivnosti.

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Ruža za svaku ženu

Međunarodni dan žena SUH-ovci u Splitsko-dalmatinskoj županiji obilježili su u organizaciji Udruge SUH Split u restoranu „Bolero“. Ove godine na tradicionalnom druženju uz ručak, a kasnije i ples, bio je izuzetno velik odziv od 220 sudionica iz cijele županije. Na ulazu su ih dočekale mažoretkinje koje su dijelile ruže. Proslava Dana žena započela je s pozdravnim govorom potpredsjednice SUH Jug Asje Tomin. Nakon toga skup je pozdravila i predsjednica Povjereništva SUH SDŽ Merica Ličina koja je naglasila važnost druženja ne samo na zabavi nego i u pružanju podrške svim ženama u njihovim nastojanjima da poboljšaju svoj status u obitelji pa tako i u društvu. Zabava je protekla u izuzetnom dobrom raspoloženju svih gošća iz Splita, Žrnovnice, Vrgorca, Omiša i Trogira.

Meri Ličina

VELIKA GORICA Zabava za Fašnik

Dana 21. veljače 2023. stotinjak članova podružnice SUH-a Velika Gorica se otputilo u Štefovu klet u Gornju Dubravu na proslavu Fašnika. Bilo je vedro i veselo, a Velikogorički penzići su se namaškarali tako da ih nitko nije prepoznao. Najviše je bilo maski u liku mame ŠČ, a veselje, uz večeru i ples pod maskama, potrajalo je dugo u noć.

Stjepan Milobara

BJELOVAR Čazmatrans daruje umirovljenike

Dana 14. veljače 2023. bjelovarski članovi SUH-a, njih 43, je otišlo vlastitim automobilima, u OPG Šapić, gdje su se, uz degustaciju vina, živu muziku iz Đurđevca i

večeru, još i natjecali u plesu. Velika je i vijest kako je prijevoznika firma Čazmatrans svim umirovljenicima iz bjelovarskih udruga odobrila popust od 60 posto na svim linijama u Hr-

vatskoj. K tome, 4. ožujka bjelovarski SUH-ovci su otišli na dvodnevni izlet u Sarajevo i tamo se dobro proveli. Dobre vijesti sa svih strana!

Ana Široki

DONJI MIHOLJAC Kad žene tulumare

Dana 7. ožujka 2023. u Vili Valpovo u Valpovu je Udruga SUH-a Donji Miholjac za 40 članica organizirala proslavu Međunarodnog dana žena. Poklonili su svakoj članici po ružu i nakon toga ih ugostili večerom, plesom, živom glazbom i raspoloženim plesačima na usluzi. Proslava je trajala do ponoći, a dojmovi su osobito dobri i svi se nadaju sličnoj proslavi i najkasnije za Praznik rada.

Zlatko Risek

ĐAKOVO Prvo obilježavanje Valentinova

Ove godine je podružnica SUH-a Đakovo po prvi put organizirala obilježavanje dana zaljubljenih – Valentinova, i to u suradnji s Maticom umirovljenika Đakovo. U dvoranu Perić u Đakovu okupilo se oko 130 umirovljenika koji su uz dobru hranu, piće i glazbu na najbolji način obilježili taj praznik ljubavi. Atmosfera je kao uvijek bila izvrsna, plesalo se pjevalo, te tako na najbolji način proslavilo Dan zaljubljenih.

Druženje su otvorili predsjednica Matice umirovljenika Đakovo i predsjednik SUH-a Đakovo Željko Kovač koji su prvo pozdravile sve prisutne, a onda i poželjeli sreću svim zaljubljenima, ali i onima koji će tek biti zaljubljeni. Prisutnima su upućene želje da se svi dobro zabave i uživaju u večeri, što se naravno i dogodilo. Tome su pridonijela i natjecanja između plesnih parova koji su nagrađivani. Tako je organiziran i ples srdaca, a pobjedu i prigodne

poklone dobili su Ankica Kristek i Ivo Gregačević koji su pokazali zavidno plesno umijeće. Čestitke i od Glasa umirovljenika!

Ž.K.

Najjeftinija drva za članove

SUH-ova Podružnica Đakovo i u 2023. godini opet ima najpovoljniju cijenu za drva - u cjepanicama te rezana i cijepana u tri dimenzije, a otpлата na rate protegnut će se do studenog 2023.

Svi zainteresirani su pozvani u ured SUH-a srijedom i

petkom, uplatiti članarinu, i za drva te doznati što se sve još planira za SUH-ovce u ovoj godini. Sigurno je da nikome neće biti zima ni ovih najavljenih hladnih dana u ožujku, kao niti u jesen.

Željko Kovač

TREŠNJEVKA SJEVER

Radionica neurografike

Nakon siječanjske pauze Likovna radionica podružnice SUH Trešnjevka sjever iz Zagreba nastavila je s radom. Svestrana mentorica Višnja Havelka upoznala je članice s novom likovnom tehnikom, neurografikom. Riječ je o tehnici crtanja kojom se pospješuje rad mozga i krđinacija pokreta te se upravo zato preporučuje starijim osobama kod kojih dolazi do slabljenja kognitivnih sposobnosti.

Dokazano je da tijekom crtanja počinje proces opuštanja i otpuštanja „hormona sreće“, serotonin i dopamina. Jer, da bi smo mogli istinski živjeti, trebamo napustiti ili ukloniti sve što nam stvara stres. Radionica se pokazala kao pun pogodak te je oduševila petnaestak polaznica koje su naučile nešto novo, korisno i lijepo.

Vesna Bečić

MIROŠEVEC

aktivnosti

Kad si princeza ili čudovište

Već tradicionalno podružnica SUH-a zagrebačkog Miroševca, i ove godine 21. veljače 2023., uz živu glazbu, priredila je prigodnu zabavu za Fašnik. Vrlo dobro posjećeno, uz vesele, ples i smijeh, druženje je potrajalo duboko u noć. Kako i ne bi kad je svatko imao priliku postati netko drugi, što su posjetitelji itekako iskoristili, pa je tu bilo princeza, kraljeva, ratnika, crkvenih velikana, pčelica, leptira, a i onih koji izazivaju posebnu pažnju - muškaraca preodjevenih u žene i obrnuto. Dakako, bilo je i maski životinja i raznih čudovišta. Tako su posjetitelji, postajući netko drugi, pjesmom i bukom otjerali zimu i sile zla, kako bi dali prostora da pobjede dobro i pravica.

Pri samom kraju zabave jednoglasnom odlukom prisutnih Fašnik je proglašen krivim, a najveća odgovornost je u niskim mirovinama i velikoj inflaciji.

Ivica Pralas

PEŠČENICA

Ruže od krep papira

druženjima uvijek ima nekih iznenađenja, osim dobre glazbe i društva, ovaj puta dijelile su se ruže od krep papira, koje su članice i članovi izradili dva dana ranije na radionici.

Predsjednica podružnice Mirjana Novačić objasnila je kako one simboliziraju hrvatsko nacionalno blago, a nekada su se njima ukrašavale mladenke, ali i muški šeširi. Ruže su izradile vrijedne članice podružnice u kreativnoj radionici, a osim zabave i ruža, bio je postavljen i stol s raznim inim radovima koji su se mogli razgledati. Tko zna, možda netko dobije ideju kako napraviti nešto novo.

Dva tjedna ranije, pun autobus članova otišao je na jednodnevni izlet u Budimpeštu, gdje su razgledali sve znamenitosti glavnog grada Mađarske. Put je bio udoban, društvo ugodno, a osjećaj nakon povratka kući izvrstan.

Mirjana Novačić

U subotu 5. ožujka 2023. održano je tradicionalno druženje uz glazbu i ples u podružnici Peščenica. Kao i uvijek skupilo se puno rasplesanih članova i članica iz Peščenice i okolice. Budući da na ovakvim

SPLIT

Tko ne voli magarce

Seosko imanje Truša iz Tugara je 25. veljače 2023. ugostilo 65 članova Udruge SUH-a Split, gdje su jeli, pili, pjevali, obišli imanje unatoč kiši. Najviše su ih oduševili pravi soparnik od blitve i druga tradicionalna jela. Razveselile su ih i brojne domaće životinje, a posebno dalmatinski magarci. Dugogodišnji član Željko Marević je zasvirao na gitari, a pridružio mu se cijeli SUH-ovski zbor, na čelu s predsjednicom Asjom Tomin. Tko s njima nije bio, „magarac je bio“!

Jutro poezije i pjesme

Udruzi SUH-a Pula-Pola Valentinovo je obilježeno na poseban način. Bilo je to Jutro poezije i pjesme Ljubice Bestulić Stanković. Stihove su čitale Nela Načinović i spomenuta autorica. Mnogi stihovi su uglazbljeni pa su se mogli čuti i u glazbenom izvođenju. U ugodnom i toplom prostoru koji je odisao ljubavlju, s prigodnim stihovima i ljubavnim porukama na ukrašenim zidovima, tražila se stolica više. Inače, Ljubica Bestulić Stanković piše stihove od ranog djetinjstva, a njezinih dvije stotine pjesama je uglazbljeno i izvedeno na različitim festivalima.

Na Melodijama Istre i Kvarnera sudjelovala je 45 puta. Svojim stihovima dirnula je publiku, na čijim se licima moglo uočiti i suze i smijeh. Druženje je završeno pjesmom "Gremo rože brati" iz 1995. koju su na MIK-u izveli Vesna Nežić Ružić i Sergio Pavat.

Mnogi su umirovljenici zapjevali s njima. Nakon službenoga završetka publika je imala potrebu družiti se s pjesnikinjom koja im je podijelila potpisanu zbirku pjesama. Za sjećanje na nezaboravno druženje svi prisutni su dobili oslikana srca, medenjake, rad spretnih ruku Sonje Vojak i grančicu rascvjetane i mirisne mimoze.

Dubravka Karčić

PAZIN Veselo za Valentinovo

Druga SUH-a Pazin već tradicionalno organizira druženje za Valentinovo u poznatom restoranu kod „Francuza“. Ove se godine odazvalo 90 članova koji su zajedno proslavili „dan zaljubljenih“. Bilo je veselo i raspjevano uz živu glazbu starih pjesama koje odgovaraju toj generaciji. Uz plesnu zabavu poslužena je i tradicionalna večera, te se usput obavijestilo članove o budućim aktivnostima udruge. Naglasak je svakako na razne radionice, druženja te nekoliko jednodnevnih izleta te jedan višednevni izlet.

Na ovogodišnjoj zabavi za Valentinovo, koja je uz druženje za sv. Nikolu najveće godišnje druženje udruge, skupili su prodajom lutrije sredstva kojima su ponovno obradovali korisnike palijativne skrbi u Domu zdravlja Pazin. Donirali su 25 novih jastuka s odgovarajućim jastučnicama, znajući koliko je jastuk bitan kad si bolestan. Tom donacijom samo nastavljaju raditi na humanitarnom djelovanju kpo čemu su poznati među članovima.

M.M.

SAMOBOR

Štapovima po obroncima

Vrlo aktivne su članice Udruge SUH-a Samobor, koje čak tri puta tjedno, ponedjeljkom, srijedom i petkom uzimaju štapove u ruke i hodaju samoborskim obroncima. Riječ je dakako o nordijskom hodanju, koje privlači sve više starijih osoba, a u slučaju samoborskih SUH-ovki ova aktivnost je doista jako popularna, što dokazuje i činjenica da se gotovo na svakom hodanju okupi preko 20 članica. Posebno lijepo bilo je hodati samoborskim obroncima krajem veljače kada je još bilo snijega, no prednost ove aktivnosti je što se može izvoditi u bilo koje doba godine, a potrebna je samo dobra volja.

Nije to sve od fizičkih aktivnosti, jer svaki se četvrtak članice okupljaju i na gimnastici, a jednom mjesečno organizira se i mjerenje tlaka, kontrola šećera i masnoća u krvi. Članici i članovi sudjelovali su i

na samoborskom fašniku gdje su osvojili treće mjesto te čak i prigodnu novčanu nagradu od 200 eura. Taman da se počaste svi članovi s krafnama. Nažalost, stigla je i tužna vijest, preminula je Zora Školjak (97), dugogodišnja članica Predsjedništva i počasna članica koja je u udruzi SUH-a Samobor bila od njezina osnutka. Ostat će u srcu mnogih koji su je voljeli.

Vlatka Novosel

TROGIR Zabava kod vatrogasaca

Kad Podružnica SUH-a Trogir organizira zabavu, to znači da uvijek vlada veliki interes članstva. Tako je bilo i 4. ožujka 2023. godine kada je čak 60 umirovljenika sudjelovalo na druženju i zabavi u Vatrogasnom domu u tom gradu. Ovakva okupljanja uvijek su prilika da se popriča o aktualnim životnim temama, ali i opusti od svih nedaća koje tište stariju populaciju.

Kada se tu pridodaju ples i pjesma,

onda je dobra zabava zagarantirana. A da ugođaj bude još bolji pobrinule su se i vrijedne članice podružnice, koje su pripremile domaće kolače, dok su članovi donijeli malo „tekućine“ za okrjepu. Nema boljeg recepta za uživanje i ugodno provedeno vrijeme. Dodatni plus je bilo što je organizirana i tombola, pa su mnogi otišli sa zabave i s prigodnim nagradama. Druženje se iskoristilo i za dogovaranje aktivnosti i planiranje novih izleta u skoroj budućnosti.

Tonči Barada

Nema zdravlja bez svakodnevnog kretanja

Nakon novogodišnjih blagdana obično poraste broj novootkrivenih dijabetičara. Naime, broj oboljelih od šećerne bolesti povećava se u svim krajevima svijeta i u svim sredinama. Velik je broj i onih još neotkrivenih ili u graničnom području bolesti.

Šećerna bolest (Diabetes mellitus) je oboljenje karakterizirano nesposobnošću gušterače (pankreas) da luči dovoljne količine hormona inzulina ili nesposobnošću organizma da iskoristi već izlučeni inzulin. Ugljikohidrate primljene hranom tijelo pretvara u šećer glukozu, koju onda krv distribuira stanicama organizma, gdje se zatim uz pomoć inzulina ta glukoza pretvara u energiju. Kod bolesnika od dijabetesa ovaj je proces prekinut.

Nepretvorena glukoza nagomilava se u krvi. Te visoke koncentracije šećera u krvi, ako se neodgovarajuće liječe, uzrokuju oštećenja na očima, bubrezima, živcima, predstavljaju rizik za srčana oboljenja, moždani udar i druge komplikacije.

Razlikuju se dva oblika dijabetesa: inzulin-ovisan i inzulin-neovisan dijabetes, odnosno TIP I i TIP II. Prvi se najčešće javlja kod djece i mladih osoba, a drugi uglavnom kod odraslih, starijih osoba.

Simptomi koji upozoravaju na šećernu bolest kod TIP I su često mokrenje, pojačana žeđ, pojačana glad, gubitak tjelesne težine, razdražljivost, opća slabost i zamor te mučnina i povraćanje. Kod TIP II dijabetesa simptomi su prekomjerna tjelesna težina, pospanost, zamućenje vida, zujanje u ušima, neosjetljivost na šakama i stopalima, infekcije kože, sporo zarastanje rana, posebno na stopalima te svrbež.

Inače, kontrola nad bolešću može se postići redovnim mjerenjem razine šećera u krvi i mokraći i savjesnom primjenom

lijekova, dijete i tjelevoježbe. Dijeta se ponešto razlikuje od bolesnika do bolesnika, ovisno o samom bolesniku, liječniku, tipu dijabetesa, stupnju fizičke aktivnosti pacijenta itd. S obzirom da je bolesnik od šećerne bolesti veoma sklon srčano-žilnim oboljenjima, on mora voditi posebnu brigu o tome da konzumira što manje masnoća u hrani, nastojeći naročito da smanji unos životinjskih masnoća.

No, univerzalni lijek je fizička aktivnost - tjelevoježba, treninzi, ne samo zbog toga što takve aktivnosti mogu pomoći u sprječavanju ili zaustavljanju srčano-žilnih bolesti, nego i zato što sportsko-rekreativne aktivnosti mogu imati izrazit, nedvojbjen, pozitivan utjecaj na kontrolu razine šećera u krvi. Fizička aktivnost može dramatično sniziti razinu krvnog šećera i u stvari istovremeno smanjiti potrebnu dozu lijekova (npr. inzulina).

Studije su dokazale da tjelevoježbe poboljšavaju toleranciju glukoze i povećavaju osjetljivost na inzulin, a to je omogućilo nekim bolesnicima od dijabetesa TIPA II da čak prekinu s primjenom inzulina ili drugih lijekova za šećernu bolest, koji se uzimaju na usta, a kod nekih pacijenata sa TIPOM I da smanje svoju dozu lijekova katkada i za 40 do 50 posto. Sve to ustvari zahvaljujući redovnim sportsko-rekreativnim treninzima.

Svi bolesnici od dijabetesa, a osobito starije osobe, trebali bi za vrijeme sportsko-rekreativnih aktivnosti imati kod sebe nešto šećera, čokolade, zašećerenu vodu ili neki drugi oblik lako probavljivog šećera, kako bi mogli brzo reagirati na eventualni pad krvnog šećera, tzv. hipoglikemičku reakciju. Kako je u starijoj dobi dijabetes često prisutan, najvažnije je da se natjeraju na svakodnevno kretanje.

dr. Ivo Belan

ASISTIVNA TEHNOLOGIJA

Daljinski za sve

Osobe treće životne dobi osjetljiva su skupina ljudi koja se mora nositi s raznim promjenama koje se u tom životnom periodu događaju. Iako je starenje normalan fiziološki proces, u ovom se razdoblju ipak javlja slabljenje tjelesnih funkcija te se povećava rizik obolijevanja od nekih bolesti. Navedeno može ograničiti starije osobe u njihovom svakodnevnom funkcioniranju, posebice s obzirom na to da mnoge starije osobe žive same, bez pomoći bračnog partnera ili obitelji.

Asistivna tehnologija im može pomoći da vode neovisan i ispunjen život. U tome im mogu pomoći i upravljačke jedinice Abilia, a to su uređaji koji osobama olakšavaju upravljanje ostalim uređajima u okolini. Pomoću njih osoba može jednim uređajem ili sklopkom upravljati televizijom, svjetlima, kuhinjskim uređajima, telefonom i sl.

Primjerice, Andromeda Socket nudi mogućnost bežičnog upravljanja kućanskim uređajima, dok je Control Medi Multi odašiljač koji savršeno odgovara obliku ruke te zahtijeva tek lagani pritisak prsta, a može naučiti signale iz gotovo svih daljinskih upravljača na svijetu. Big Jack IR-6SP je veliki odašiljač na koji je moguće spojiti do 6 sklopki i na taj način upravljati televizijom, svjetlima, stereo-uređajem, telefonom, alarmom i igračkama.

Emfit alarmi osmišljeni su kako bi članove obitelji ili osoblje u ustanovi obavijestili ukoliko osoba ima epileptički napad, napusti krevet bez pratnje ili napusti krevet i ne uspije se vratiti u određenom vremenu. Emfit Epilepsy Alarm je alarm koji registrira svaki napad epilepsije osobe koja leži u krevetu, a ujedno i snima toničko-kloničke napadaje koji traju određeno vrijeme. Emfit SafeBed Alarm se aktivira kad god osoba napusti krevet i ne uspije se vratiti u određenom vremenu, a Emfit SafeFloor Alarm je posebno dizajniran za osobe koje ne bi trebale napustiti krevet ili stan bez pratnje, poput osoba koje pate od demencije.

Takvi proizvodi međunarodne firme Abilia koja ima sjedišta u Švedskoj, Norveškoj i UK, mogu se nabaviti i u Hrvatskoj.

Vau i mijau za sreću

„Život sa psom ili mačkom može donijeti više fizičkih i emocionalnih zdravstvenih koristi. Kućni ljubimci su izvor golemog zadovoljstva. Nabavite i vi jednoga!“

Odlazak u mirovinu jedan je od najstresnijih događaja u životu svakog čovjeka. Umirovljenjem dobivamo novu ulogu u životu na koju se trebamo priviknuti i koju trebamo prihvatiti. Odlazak u mirovinu kod mnogih izaziva zabrinutost i tjeskobu. Ljudi postaju pasivni, povlače se u sebe, povećana je psihička osjetljivost, manja su primanja.

Izuzetno je teško onima koji su voljeli svoj posao i s njim bili zaokupljeni do zadnjega radnog dana. Teško im se pomiriti s činjenicom da, po sili zakona, preko noći prestaju biti radno aktivni. Zato je potrebno pronaći novi identitet, s novim načinom održavanja samopoštovanja. U prednosti su oni koji imaju jedan ili više hobija ili nastave biti aktivni kao volonteri. Odlaskom u mirovinu mogu se baviti i novim poslom koji vole, koji im predstavlja zadovoljstvo.

Mnogi će preuzeti ulogu bake ili djeda, ulogu koja pruža ponovni doživljaj mladosti i osjećaj korisnosti. Umirovljenje teže podnose oni koji su bez djece ili

Svaka aktivnost, makar na uređenju vrta, donosi zadovoljstvo. Osobe treće životne dobi koji žive u gradu toga nemaju i zato su često mrzovoljni. Nakon odlaska u mirovinu raste i rizik od depresije, jer osobe starije dobi, pogotovo kada ostanu sami, više nemaju osjećaj svrhe življenja. Osjećaju se odbačeno i beskorisno. Često se zatvore u stan i kako dani odmiču, sve im je teže napustiti kuću i sudjelovati u nekim aktivnostima.

Znate li što? Za početak izlaska iz takvog stanja, treba, prije svega, zavoljeti samog sebe. Treba ponovo otkriti svoj vrijednosni sustav, prisjetiti se što nas je prije motiviralo. Pokušajmo probuditi strast prema nekom od svojih talenata, pripreмимо situaciju u kojoj ćemo sigurnijim koracima nastaviti život. Moramo se pokrenuti i ohrabriti za neki novi izazov. Jedna moja bivša kolegica nedavno mi je rekla: „Samoću ne mogu ubiti odlascima kod prijatelja, druženjem, mada to stručnjaci preporučuju. Nekad satima sjedim pored telefona, čekajući da me netko nazove, a dobro znam da taj „netko“ ne postoji. Što se tiče putovanja po svijetu, to su ostali samo pusti snovi, za to nema novaca.“ Za ovu se ispovijed može reći da je tipičan primjer. Mnogo je naših sugrađana usamljeno, sami su na svijetu, pa čak ako imaju rodbinu i prijatelje.

Prijatelj Mladen ima susjeda koji dugo živi sam. Mjesecima je bio tužan i mrzovoljan, sa susjedima nije komunicirao. Sve se promijenilo kada je jednog dana u stubištu sreo Mladena sa psom. Od tada, svaki put kada ih sretno, taj susjed se sav raznježi. Ponudio se i pričuvati psa dok je Mladen odsutan, čak i više dana. Nakon godinu dana druženja s psom, Mladenov se susjed promijenio i postao društveniji.

Ovo je jedan od primjera kako kućni ljubimci mogu biti presudan faktor za kvalitetu života osoba treće dobi. Često možemo pročitati kako se starijim osobama, koje žive same i osjećaju se usamljeno, čak preporuča nabaviti kućnog ljubimca. Znanstveno je dokazano da posjedovanje kućnih ljubimaca pomaže starijima

da se fokusiraju na nešto drugo, a ne samo na svoje probleme i negativne misli vezane uz bolesti i starenje.

Životinje također imaju koristi od udomljavanja, osobito kada se radi o starijim kućnim ljubimcima udomljenima iz azila. Korist je uglavnom obostrana. Starije osobe obično imaju više vremena posvetiti se kućnom ljubimcu, a ovi to cijene. Vlasnici pasa više se kreću, aktivniji su i usput se međusobno upoznaju i komuniciraju. Psi sve pamte i osjećaju, zahvalni su i privrženi svom vlasniku, a njihova je ljubav bezuvjetna.

Poznat je niz primjera vjernosti pasa vlasnicima. Nakon nedavnog razornog potresa u Turskoj i Siriji svijet su obišli snimci mnogih četveronožnih ljubimaca koji nisu željeli napustiti svoje vlasnike zarobljene u ruševinama. Cijeli je niz primjera kako su psi ostajali na grobu svog vlasnika i tugovali. Godine 1995..u jednoj susjednoj državi, dogodila se tragedija u kojoj su život izgubili mladenci, vraćajući se s bračnog putovanja. Na mjestu pogibije sljedećih sedam godina, do kraja svog života, njihov pas ljubimac, belgijski ovčar, čekao ih je da se pojave. Na mjestu gdje je izdahnuo, prijatelj tog bračnog para podigli su mu spomenik s natpisom „Pas koji nas je naučio ljubavi i odanosti“.

Često možemo čuti ili pročitati rečenicu „Pas je jedino biće na zemlji koje te voli više nego što ti voliš sebe! I mačke, za one slabije pokretne, dobre su prijateljice. Vibracija koje proizvode dok predu, djeluje kao pravi sedativ na čovjekov nervni sustav, pa se njihovi vlasnici na taj način opuštaju od svakodnevnih napetosti i stresa. Smatra se da su frekvencije mačjeg predenja blagotvorne i po organe za disanje, od čega najviše koristi imaju astmatičari. Stari Egipćani su je obožavali poput božanstva.

Kućni ljubimci učinili su da se mnoge starije osobe osjećaju voljeno, da lakše prolaze dnevnu rutinu. Život sa psom ili mačkom može donijeti više fizičkih i emocionalnih zdravstvenih koristi. Kućni ljubimci su izvor golemog zadovoljstva. Nabavite i vi jednoga!

Drenka Gaković

kojima djeca i unuci žive negdje daleko u inozemstvu.

Bitno je veće zadovoljstvo kvalitetom života na selu gdje se starije osobe bave poljoprivredom i domaćim životinjama.

Susjed traži da otac svjedoči u njegovu korist

Pitanje: Moj otac je u visokim godinama, a njegov susjed želi da ide na sud svjedočiti u njegovu korist o stvarima u vezi zemljišta od prije 50 godina. Ocu je to sve stresno, a susjed vrši pritisak i prijeti mu da će ga tužiti za štetu ako ne ode na sud i posvjedoči u parnici kako njemu odgovara, što nije u potpunosti točno. Kako da zaštitim oca i da li mora na sud? **(B.Š., Omiš)**

Odgovor: Ukoliko netko nekoga predloži za svjedoka, svjedok se dužan odazvati pozivu suda i svjedočiti o onome o čemu ga sud pita, u mjeri u kojoj ima znanja o tome. Ukoliko se ne odazove bez razloga i bez isprike sudu, može biti kažnjen za to. Dakle, ako netko nekog predloži za svjedoka, ta osoba mora dati iskaz, a ima pravo i na troškove koji su joj zbog tog odlaska na sud nastali. Međutim, svjedok je dužan govoriti istinu, jer je lažni iskaz kazneno djelo, o čemu ga sud i upozorava. Nema propisa koji daje pravo susjedu da vrši pritisak na oca u smislu sadržaja iskaza koji on mora iznijeti na sudu. On ga u konačnici niti ne mora predložiti za svjedoka. Dapače, prijatna, prisila i ostali utjecaji na neku osobu da učini nešto što ne bi htjela ili trebala, da iznosi neistine i sl., također predstavljaju kazneno djelo. Najbolje, ipak, da se otac odazove i kaže ono što zna.

Samo 5 eura obiteljskog dodatka?

Pitanje: Moj pokojni suprug imao je vrlo visoku mirovinu, jer je radio na visokim i dobro plaćenim poslovima. Zatražila sam izračun obiteljskog dodatka koji želim primati uz svoju mirovinu, koja iznosi više od 800 eura. Bila sam šokirana kad su mi izračunali da bih dobila još samo 5 eura. Zar ne bih trebala dobiti 27% obiteljske mirovine? **(A.Š., Zagreb)**

Odgovor: Pored uvjeta koje morate ispuniti da biste ostvarila pravo na dio obiteljske mirovine pokojnog partnera odnosno „obiteljski dodatak“ (65 i više godina, jedini nositelj prava itd.) Zakon o mirovinskom osiguranju propisuje i cenzus po visini ukupnog iznosa koji se isplaćuje umirovljeniku. To znači da zbroj iznosa Vaše mirovine i iznosa obiteljskog dodatka ne smije prijeći ukupnu vrijednost 80 aktualnih vrijednosti mirovine. Podsjećamo da Vam je dodatak izračunat na bazi dosadašnje AVM od 77,65 kuna, to jest 10,31 eura, pa cenzus koji niste mogli prijeći iznosio je 824,80 eura. Zbog toga ste dobili samo još tu malu razliku između vaše mirovine i cenzusa. Sada se po novom usklađivanju AVM penje na 10,86 eura, a novi najviši cenzus za obiteljski dodatak time

iznosi 868,80 eura. Kako je za isti postotak od 5,37 posto porasla i Vaša mirovina, vjerujemo da tu nema bitne razlike.

Posudio sam novac bez ugovora

Pitanje: Posudio sam veću svotu novca susjedu kad je gradio kuću. Dogovorili smo se da mi vrati kad digne kredit. Nismo sklopili ugovor. Međutim, susjed je naglo umro. Njegov sin koji je naslijedio kuću kaže da ne zna ništa o toj posudbi i ne priznaje dug. Što da radim? **(K.K., Pula)**

Odgovor: Nažalost, nalazite se u prilično lošoj pravnoj situaciji bez pisanog i čvrstog dokaza o posudbi novca, odnosno ugovora o pozajmici. Za početak morate se prijaviti u ostavinskom postupku iza pokojnog susjeda kao njegov vjerovnik, bez obzira na to što nemate pisani ugovor. Nasljednici odgovaraju za dugove ostavitelja sve do visine vrijednosti naslijeđene imovine. Ukoliko vaše potraživanje bude i dalje osporavano, slijedi vam sudska tužba i parnica za koju trebate stručnu pomoć odvjetnika. Uz svjedoke i ostale dokaze imate šansu dokazati postojanje duga bez obzira na nepostojanje ugovora, ali i sami znate da postupci na sudu traju dugo.

Šteta od curenja vode u zgradi

Pitanje: Živim u stanu u zgradi u kojoj je još 10 stanova. Imali smo problem sa curenjem vode, a predstavnik stanara je tvrdio da curi od mene. Kada su pronašli kvar, utvrdilo se da curi iz cijevi u zajedničkoj prostoriji. Kvar su popravili, ali meni nitko nije ništa rekao, čak mi se nisu niti ispričali. Meni nisu popravili ništa i imam veliku vlagu u zidovima jer je dugo curilo. Trebala bih i isušivanje, ali nemam novca za to. Da li mi moraju popraviti stan ili moram sama to platiti, kome da se obratim? **(A.M., Zadar)**

Odgovor: Prema vašim navodima radi se o problemima održavanja zgrade te šteti u vezi s tim, a što treba biti rješavano međuvlasničkim odnosima. Pitanje popravaka zajedničkih dijelova zgrade i popravaka šteta u zgradi koja ima više suvlasnika trebalo bi biti regulirano međuvlasničkim ugovorom kojim bi trebalo biti određeno kako se sanira šteta nekog suvlasnika koji ju je pretrpio zbog kvara na zajedničkim dijelovima zgrade. Ukoliko smatrate da vam je kvar zajedničke instalacije prouzročio vlagu u stanu, odnosno štetu, morate se sa svojim zahtjevom obratiti predstavniku stanara i upravitelju, i to obavezno pisanim putem. U svom zahtjevu trebate tražiti popravak štete koji uključuje i isušivanje vlage koja je vezana za kvar.

pravni
savjeti

Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnica

Besplatno
pravno
savjetovanje
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797
e-mail:
suh savjetovaliste
@gmail.com
ili
<https://www.suh.hr/savjeti/pitaj-pravnik/>

Zorica Drandić, potpredsjednica Udruge SUH Pula-Pola Hrvatska bez smještajnih kapaciteta za starije osobe

Nazvali smo Zoricu i zamolili je da napravimo intervju s njom, no kazala je kako „se ne voli baš medijski eksponirati“. Ipak, nakon našeg inzistiranja, pristojna kakva je, nije mogla odbiti razgovor za Glas umirovljenika. A da je itekako zaslužila da ju se predstavi govori činjenica da je Zorica godinama jedna od ključnih osoba za kvalitetan rad SUH-ove najveće udruge. Naime, Zorica je i potpredsjednica i tajnica Udruge SUH Pula-Pola, a u prošlosti je imala i puno drugih bitnih zaduženja.

Odmah po umirovljenju 2008. godine učlanila se u Podružnicu SUH-a u Puli, a na prijedlog tadašnje predsjednice i ikone pulskog SUH-a Nete Žiković odlučila se aktivno uključiti u rad podružnice.

„Prijedlog tadašnje predsjednice je bio da barem nakratko pomognem u radu. Međutim to „kratko“ još uvijek traje. Iste godine izabrana sam za tajnicu podružnice, a koju funkciju još uvijek obavljam. Uz funkciju tajnice, opet na prijedlog predsjednice od 2011. godine imenovana sam i za voditeljicu programa Skrb za starije osobe, a koji se od 2004. provodi u okviru SUH-a Pula. U okviru tog programa kontinuirano se radi na razvijanju volonterstva i brige o starijim osobama.“

Upravo je volonterstvo i nesebično pomažanje starijim osobama u potrebi jedna od glavnih aktivnosti Udruge SUH Pula-Pola. Sve zainteresirane za volonterstvo uključuju na tečaj za pružanje pomoći starijim osobama, a zatim educirani volonteri pružaju pomoć i brinu se za teže pokretne starije osobe na području grada Pule, a što svesrdno projektno podržavaju Grad Pula i Istarska županija.

„Do pojave Covid pandemije imali smo oko 60-ak volontera i isto toliko korisnika. Tijekom pandemije nismo prestali funkci-

onirati, jedino nam se brojka smanjila na 40-ak korisnika. Starijim osobama jako puno znači da imaju nekog tko o njima brine, i kome se u svakom trenutku mogu obratiti za pomoć ili mišljenje“, kazala nam je Zorica, dodavši kako je uglavnom riječ o samcima, koji nemaju djece, te dolaskom volontera te osobe se ne osjećaju socijalno isključene, a time im se produžava i ostanak u vlastitom domu i smanjuje pritisak na domove za starije osobe.

Zorica je rođena prije 74 godine u Valturi, mjestu udaljenom desetak kilometara od Pule. U Puli je završila osnovnu školu i gimnaziju, a potom studij na Višoj školi za socijalne radnike u Zagrebu. Udovica je i majka dva sina, koji su oboje oženjeni i imaju po jednu kćer. Jedna unuka ide u treći razred osnovne škole, a druga u treći razred gimnazije.

„S obzirom da žive u Puli, često se viđamo, i to su mi najljepši trenuci“, kaže aktivna baka.

Odmah po završetku studija, zaposlila se u struci, kao socijalna radnica, u Savezu slijepih u Puli. Tri godine nakon toga zaposlila se u Centru za socijalnu skrb u Puli gdje je

„Smještajni kapaciteti u odnosu na stariju populaciju iznose svega oko 1%, a u Europskoj uniji taj udjel iznosi oko 5%“

ostala do 1994. godine, a gdje je posljednje četiri godine bila i direktorica Centra.

„To je bilo vrijeme domovinskog rata kada je u Centru bilo veoma teško i zahtjevno raditi jer je zbrinjavanje prognanika i izbjeglica zahtijevalo cjelodnevni aktivan rad. Bila sam i zapovjednica Regionalnog ureda za prognanike i izbjeglice za Istru. Po završetku rata dobila sam Spomenicu domovinskog rata.“

Početakom 1994. godine postala je ravnateljica u Izbjegličkom centru „Kamenjak“ u Puli, a 1998. se zapošljava u gradskom Upravnom odjelu za društvene djelatnosti gdje je radila kao stručna suradnica za socijalnu skrb. Prebogato iskustvo pretočilo se u kvalitetan rad i u SUH-u, te članovima često daju upute i savjete kako ostvariti određene oblike skrbi, poput pokretanja postupka za dodjelu doplatka za tuđu njegu i pomoć, invalidninu, dostavu gotovog obroka, pravo na jednokratne novčane pomoći, usluge njege i pomoći, smještaj u ustanovu i sl. I u mirovini je prepoznat njezin rad pa je tako 2019. godine dobila Plaketu Hrvatske udruge socijalnih radnika, čija je članica, a članica

je i Savjeta za socijalnu skrb pri Istarskoj županiji.

Što se tiče organizacije rada nekoć podružnice SUH-a, a od 2020. godine Udruge SUH Pula-Pola, Zorica kaže kako tijekom godine organiziraju izlete, u proljeće i jesen desetodnevne boravke u toplicama, zatim četiri puta godišnje (za Novu godinu, Valentinovo, Dan žena i Međunarodni dan starijih osoba) organiziraju druženje uz večeru i ples, te redovito sudjeluju na županijskim sportskim igrama SUH-a.

„Do pandemije imali smo oko 2.500 članova, prošle godine nam se članstvo smanjilo na oko 1.500 članova, dok ove godine primjećujemo znatan interes za učlanjivanje. Naše članstvo je organizirano u deset ograna, od kojih su četiri vezana uz bivšu tvrtku članova, a ostali su povezani teritorijalno jer djeluju na području susjednih Općina i susjednog Grada.“

Najteže teme, siromaštvo umirovljenika, ostavili smo za kraj.

„Ja sam skromna, mislim da imam donekle solidnu mirovinu i ne želim se žaliti. Ipak, žalosti me činjenica da veliki broj umirovljenika ima primanja ispod linije siromaštva. Naša država priznaje tu činjenicu, što dokazuje i postupcima oko dodjele Covid dodatka i energetskog dodatka. Međutim, takvu situaciju trebalo bi sustavno riješiti, zakonski utvrditi pojedina prava na pomoć, primjerice isplatu trinaeste mirovine, odnosno da se unaprijed zna što će se ostvariti, a ne da se živi u neizvjesnosti što će se dobiti.“

Veliki problem je, kaže, što se mirovine ne usklađuju s rastom cijena i ne prate stvarni rast troškova života, a smeta je i što su zakonite sve umirovljenice koje su otišle u mirovinu prije 2019. godine jer ne mogu ostvariti pravo na šest mjeseci dodanog staža po rođenom djetetu. Pozdravila je i uvođenje novog modela obiteljske mirovine, dodavši kako su u udruzi pomagali mnogim članovima dajući im savjete i upute oko podnošenja zahtjeva.

„Vrlo izražen problem u Hrvatskoj je nedostatak smještajnih kapaciteta u ustanovama za starije osobe. U Puli imamo samo jedan dom sa 160 mjesta za starije osobe, a na njega je orijentirano preko 16.000 osoba starijih od 65 godina. To znači da smještajni kapaciteti u odnosu na stariju populaciju iznose svega oko 1%, a u Europskoj uniji taj udjel iznosi oko 5%. Situaciju donekle ublažavaju ustanove u privatnom smještaju, međutim tu smještaj nije subvencioniran, te si mnogi cijenu smještaja od oko tisuću eura ne mogu priuštiti pa ostaju van ustanove prilično nezbrinuti i u lošim životnim uvjetima“, istaknula je na kraju Zorica.

Igor Knežević